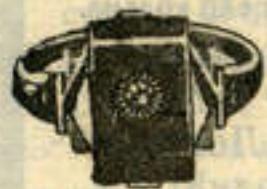
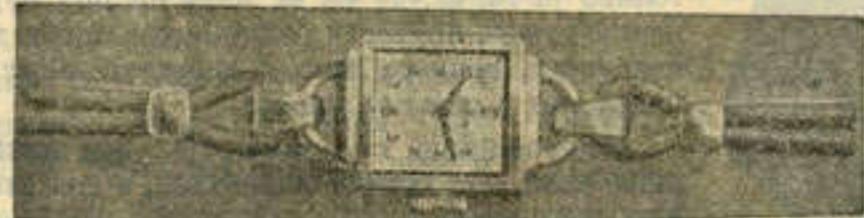

Пажња дамама и господи, а нарочито ВЕРЕНИЦИМА

Златан накит и швајцарске часовнике
добићете најповољније

код фирме „ДИЈАМАНТ“

Риста Протић

Теравије бр. 25 и Кр. Александра бр. 1

Вршим поправке са гаранцијом, купујем старо злато

ПРЕ НЕГО ШТО КУПИТЕ НАМЕШТАЈ

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА ПОСЕТИТЕ ФИРМУ

„ШУМАНАЦ“

где ћете добити НАМЕШТАЈ

чувене фабрике БОРОТА

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

Живорада ШУМАНЦА

Кр. Милана — 1.

САНДУЧЕВА ПОЗОРИШНА УМЕТНОСТ
БЕОГРАД
САНДУЧЕВА СИБИНОВСКА

српска сцена

БРОЈ 12

БЕОГРАД, 16 МАРТА 1942

ГОДИНА I

Садржина:

О стилизацији и модерни-
зацији позоришних ко-
мада

Пред премијеру комедије
„100,000,000 долара“

Премијере, обнове и ре-
призе

Биографије наших умет-
ника:

(Драма) г. Јован Геџ;
(Опера) г-ђа Злата Ђу-
ћенац

О Стерији. (Завршетак)

Позоришни живот у старом
Београду:

Ђорђе Малетић о позо-
ришној критици и само-
критици глумача

Позоришне белешке

Позоришна хроника

Вести из Куће

Из уредништва

Додатак

Актуелна позоришна
листа

Цена 4 дин.

Г-ца Дивна Радић
као Савета у Трифковићевој комедији „Избирачица“

Пажња филателистима

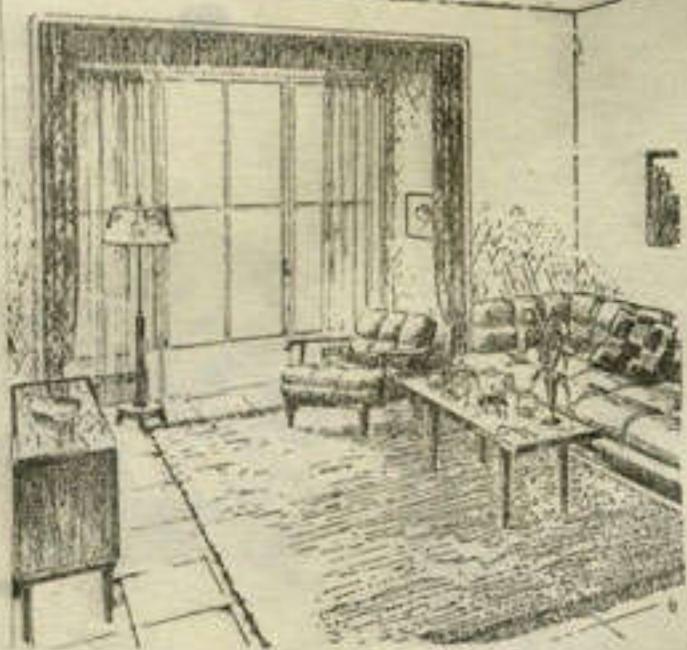
Класичне марке, све европске новитете, српске, југословенске и хрватске специјалитете, као и сви филателистички материјал најповољније ћете добити у трговини марака

Михаило В. Панић

БЕОГРАД, КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. БР. 29.

ПОЗНАТА ТАПЕТАРСКА и ДЕКОРАТЕРСКА РАДЊА

ХУГО РОТЕ

ХИЛЕНДАРСКА ул. бр. 1

преко пута Занатоног Дома

Тел. 25-701

О стилизацији и модернизацији позоришних комада

У последње време често се сусрећемо у београдској позоришној критици с терминима стилизације и модернизације позоришних комада. Каткад нам се вели да би успех извесног комада, оствареног на првој српској сцени, био пунији да је он модернизован; или да је стилизован; или да је и једно и друго. Навођени су и примери кад је шта требало урадити, и како би било добро, „уметнички целисходно”, да је тако урађено.

Очигледно је да овде постоји извесна забуна по питању same суштине ових техничких термина који дају могућности за најшире, и нехотичне, злоупотребе. Рећи ћемо одмах да је стилизовање једног позоришног комада нешто сасвим друго него његово модернизовање; да су то два сасвим различита појма од којих сваки има претензија на особен систем позоришног рада и сценске обраде.

Стилизација, у позоришном смислу речи, односи се на ДУХ КОМАДА који даје основа за извесне стилизоване поенте у глумачкој експресији, у декору, у костиму, у целокупном изгледу сцене. Стилизације проистичу увек из самог текста пе-ничког дела, без обзира којој епохи припада. Ако је ванвременско, без карактеристичних обележја доба коме припада; ако је по својој унутарњој структури, по стилу свога духа, положено на свечовечанске основе, покретаче великих идеја, основних људских страсти, идеолошких друштвених и политичких сукоба, оно МОЖЕ да буде стилизовано. Таквих дела нема много у светској драматици. А и колико их има, увек је прињима извесно временско обележје које их враћа у склоп њихове епохе. „Тартифа“ не треба изузимати из епохе Луја XIV, иако је идеја тврдичлука у њему добила грандиозне размере општевечанског карактера. Идејни кошмар „Хамлета“ мучи савременог человека исто толико колико је мучио скептичног человека Шекспировог доба, па ипак је ту драматски сукоб условљен особеном психологијом шекспировске епохе која је безусловно веровала у снове и привићења, у судбинске „знаке небеса“, у месечеве мене, у тајанствена дошаптавања с оне стране добра и зла где нема ни болести ни патње. Топли и хладни поларитет фаустовског бића, вечита борба између добра и зла, између светlostи и мрака — све је то проблематика свих вре-

иена, бивших, садашњих и будућих, па ипак је Фауст својим Мефистом прикован за једно доба чаролија и црне магије у коме је тужна наивност индивидуалних догађаја условљена психичним склопом фаустовског човека.

Свуде овде реч је превасходна, и вечна, и упућена идејним, крвним и осећајним токовима људи свих времена, па ипак је особена, причвршћена за један временски оквир који се не може прећи без опасности по лепоту и драж даног дела. Хамлет, и Тартиф, и Фауст у савременој одећи одиста су апсурдум: они нам говоре драге и познате речи вечне песничке мудрости из једног оквира који изгледа шупаљ и смешан. Замислите један топли Тицијанов портрет у оквиру шареног футуристичког сликарства или хладне једноликости кубизма!

Ако се стилизује неки комад класичне вредности, он се стилизује на основу који не губи из вида дух епохе у коме је драмско дело настало. Линије оквира чине се упрошћенијим да би песничка реч у глумачком тумачењу добила пуну веродостојност и већи сјај, али се романтизам не подводи под присилну стегу реалистичког или натуралистичког метода режије и сценографије. Уметничка сливања текста, глуме и режије треба да су увек органска: из реалистичног „Ревизора“ не изводи се биомеханична сцена, из „Кир Јање“ не гради конструктивистичка позорница, из фолклорног и идиличног „Ђида“ нема прелаза у отсечност психолошког реализма и танану анализу фразе.

Друго питање претставља појам модернизације. Реч је о томе да један позоришни комад приближимо савременом начину мишљења и осећања. Да једну „Електру“ например, настала пре две хиљаде година, доживимо као савремени догађај. Остаје нам двоје: или да је драматуршки обрадимо, да из њеног идејног и емотивног склопа, из њених универзалних драмских сукоба извучемо оно што је битно, и на основу тога дамо нову драматску конструкцију. Или да је вратимо величанственом оквиру из кога је настала, великим хоровима у којима је расла и развијала се, са аутентичним културно-историјским подајностима и подацима који је карактеришу.

Први метод мање је привлачен, уколико је уопште пристојан. Изгледа нам мало стваралачки, чак и мало морално избијати сопствено дело из једне потпуно завршене уметничке творевине која претставља органско јединство и органску ћелину. То је несамостална радња којом се обично користе људи без стварног стваралачког замаха.

Други метод дао је, у великим савременим редитељским подухватима, изврсних резултата. Увек делује као откриће извући из tame једно велико уметничко дело у његовом целокупном склопу и дати га у аутентичном или приближно аутентичном сценском издању. Никоме не пада на ум да поправља античке скулптуре и грађевине, али писани текст једне велике трагедије стоји на расположењу сваком пискару: он може да по њему шврља колико год му је воља!

Свуде овде реч је, разуме се, о великим старим делима светског угледа: велика надахнућа увек су имала и велике поклонице. О делима нижег књижевног степена могуће је судити понешто пристрасније. Само, кад је реч о творевинама једног народа, нарочито културно младог народа као што је српски, предохране су увек потребне. Треба знати и умети оценити шта се може урадити с извесним делима која изгледају помало застарела, и докле, у колико мери, у коме временском и позоришном духу и стилу. „Модернизација“ по сваку цену, без обзира на могућности које даје сам позоришни текст као једино врело глумачких и редитељских надахнућа, имаће увек за резултат непоузданост и неодређеност уметничког утиска. Претпоставимо покаткад модернизацији једног комада савршену обраду типова, правilan нагласак, добар и јасан изговор — ствари трајне и поуздане које немају ништа заједничко с пролазном модом времена. Онда ћемо мање грешити.

J.

Премијера једне савремене немачке комедије

„100,000.000 долара“

— Разговори с редитељем и сценографом —

Немачка драматина
у нашем репертоару

Ового-
дишња
сезона

нашег Позоришта отворена је „ЕЛ-ГОМ“, драмом Герхарта ХАУПТМАНА, бесумње најизразитијег претставника савремене немачке драматике. Можда ће до краја ове сезоне доћи још један Хауптман из времена своје пуне књижевне зрелости [„Пред залазак сунца“]. Поред Хауптмана дано је места и другим савременим немачким позоришним писцима које је београдска публика примила са задовољством. Први пут су приказани Паул ХЕЛВИГ с комедијом „Усред бела дана“ [досад 9 пута] и Курт Бортфелд са „Смучањем на суву [12 пута]. Поред тога, обновљени су „Улични свирачи“ од Паула ШУРЕКА које је изврсна игра наших глумаца учинила популарним и у најширим круговима београдске публике. Нова премијера, у режији г. Јована Геца, биће „100,000.000 долара“

Г-ђа Нада Ризнић
игра улогу Амелије
(Фото: »Срп. Сцена«, Београд)

ра" од Хајнца КУБИЈЕРА, реномираног савременог комедиографа немачког. Његова љулка комедија „ЕМЕ“, из времена француске револуције, имала је успеха на многим европским сценама [унесена је и у наш репертоар].

Анализа комада Хајнц Кубијер узео је за предмет своје комедије једну тему драгу свима комедиографима: новац. Али се у обради те теме Кубијер послужио начином и схватањима драматичара између последња два рата. Новац, као један од најглавнијих покретача људске активности, даје могућности драмском писцу за различите инспирације. Балзак је, узимајући новац за основу свога рада, направио „Меркадеа“, а Мирбо „Посао је посао“. Кубијер није ишао за драмом, као уосталом ни многи комедиографи за последњих двадесет година. Новац му је послужио као добра полазна тачка за

Г-ђа Невенка Урбанова игра улогу Мадлоне
(Фото: „Срп. Сцена“, Београд)

неколико заплета вештијег сценског комбинатора. Луј Вернеј је, ако се сећате, употребио овај мотив да направи школу за пореске обвезнике у којој је поучавао грађане двема врлинама: како ће избећи плаћање порезе и како ће онај коме та идеја падне на ум доћи до хлеба без мотике. Има један низ комедија, нарочито у времену између последња два рата, који је новац као тему искористио и искоришћавао као непресушни мајдан. Свакако да је Пањолов „Топаз“ најпознатије, ако не најбоље, дело ове врсте. Кубијер је у овом предмету видео, водећи рачуна о времену у коме је живео, могућности за низ нових варијација на један сталан мотив. Али он је предмету пришао првенствено као комедиограф. А то ће рећи да је у њему видео нарочито могућности за прављење сценских заплета. Но као солидан грађанин, он није желео да те околности искоришћује до краја. Он је сматрао да извесно пречишћење јунака, кроз које их проводи искушење с новицем, мора завршити комад. То би, ако хоћете, било компромисно решење између комедије која нагиње водвиљу и класичарских захтева о катарзи као завршном драмском елементу. У примени, то изгледа овако. Паметна и не нарочито лепа Амелија хоће да сачува добар глас свог оца који је био директор банке. Честита душа, она је приморана да се служи и хохштапљајем у одбрану породичне части и благостиња. Она је, као што се види, претставник једног мало застарелог поколења које у части породице и у неукаљаном имену родитеља мисли да се налази сва смисао живота. Али долази Ренар. Он има супротне погледе. Зашто се мучити и компликовати свој сопствени живот? Мала Амелија, да би спасла

успомену на свога оца, блефује наситно и — загорчава непотребно и свој живот и живот своје сестре. Треба блефовати, мисли и Ренар, али треба блефовати накрупно. Само такав блеф може донети и новаца, и части, и угледа. Нажалост, Ренар има право. Његов блеф успева потпуно. Амелија је наследила сто милиона долара од неке рођаке у Америци. И одједном све се мења. Од црног све постаје бело, а од тужног све постаје весело. Само се не мења душа честите Амелије. Чему сав тај новац, сви ти просиоци, сав тај сјај, кад испод тога нема нимало праве човечанске ватре нити трачка најобичније среће! Великодостојници је салећу, претседник државе долази јој чак на подворење, ловци мираза постају ингениозни у проналажењу сретстава да јој се приближе. Али у свој тој лажи, њено добро, мало, старомодно срце тражи само једно: мало правде, искрене среће. И налази је у Андреу. Андре је номиналан вреник којег Ренар поручује да би Амелију ослободио од насртљивих просилаца и да би — то нам, истини, не казује, али то ће се видети — задржао за себе. Но, Ренар се, непогрешног инстинкта у пословима, вара у стварима срца. Андре уме да буде топао, да буде љубак, да буде срдачан, да буде духовит. И у том додиру с вечитом и једином истином Амелија ће се прекалити. Бациће сву лаж, сва блеф да би могла остати у наручју человека којег воли. Отићи ће чак префекту полиције да изјави како ствар стварно стоји и да затражи хапс као искупљење кривице. Али томе се противе добри државни разлози. Не може се уништити једно предузеће, макар и лажно, које ужива поверење читаве нације. Усто, добри ко-

Г. Александар Цветковић

игра улогу Жана

(Фото: „Срп. Сцена“, Београд)

медиограф који у једном кутку своје маште носи чаробни штапић за разрешење и најсложенијих ситуација, водиће рачуна о сузи која се појавила у оку самилосне гледальке и наредиће да Андре извуче из цепа некаквих тричавих осам милиона, чија је сва врлина што су прави милиони. У поређењу с Амелијиних фиктивних сто милиона, они претстављају ипак извесну вредност. Бракови ће се склопити, Амелија ће добити Андреја, а њена сестра Попа. Ренар ће сентенциозно изразити бојазан, пошто је показао своје велике финансиске способности, да га, приликом идуће реорганизације владе, не позову за министра финансија.

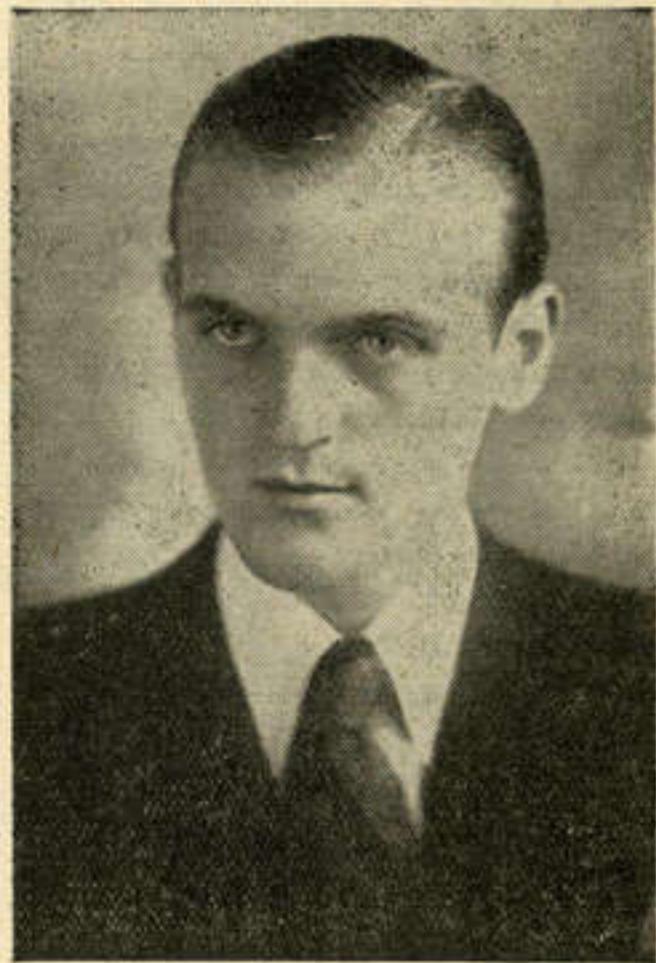
Режија Редитељ комедије „Сто милиона долара“ г. Јован Геџ дао је ову изјаву:

„Анализу комада већ имате. Шта бих Вам још могао рећи? Нешто о својој режији! О игри ансамбла!

„Довољно је ако Вам кажем да

у Ренару, главном интриганту ове комедије, треба видети једног модернизованог Меркадеа. Немачки писац Кубијер, међутим, далеко је од тога да велича блеф. Он само наглашава да је ствар веома површинских људи да од блефа праве доктрину. И још нешто: Плутократија је често наседала магичној моћи долара, и онда кад су ти долари били савршено имагинарни. Овде, у овој комедији, која је добро позориште, такав случај је обраћен врло интелигентно, у једној живахној конверзацији која је, у исти мах, богата и актуелном духовитошћу. Рефлекси хохштаплераја у овој инсценисаној историји једне имагинарне дolarске трансакције наћи ће, бесумње, ведрог одјека у нашој публици,

»Што се тиче моје режије — о њој ће своју реч дати београдска

Г. Милан Поповић
игра улогу Пола

(Фото: »Срп. Сцена«, Београд)

позоришна критика. Ја, међутим, могу да нагласим само ово: »Сто милиона долара« је прва »салонска« ствар на нашој позорници у овој сезони. Пошто се крећемо у кругу Богаташа, или, боље, имагинарних Богаташа, Богаташа-хохштаплера, атмосфера ове духовите комедије треба да има свој салонски »шлиф«. Учинили смо све напоре, које данашње прилике допуштају, да овај пут биста фрак и клак наше сцене. У кругу уобичајених салонских манира, негде одмерених и учтивих, негде експлозивних и претераних, настојали смо да дамо потребне сценске облике нашој редитељској концепцији уз срдочну помоћ неколико наших одличних глумаца. Усталом сâm писац ове комедије даје могућности за неколико блиставих креација. У улози Амелије приказаће се нашој публици, први пут у овој сезони, г-ђа Нада Ризнић, једна од великих наших уметница. Г-ђа Невенка Урбанова, такође сјајна глумица, темпераментно тумачи савремено размажено дете. У мушким улогама су, поред осталих, г. Миливоје Живановић, моћни стваралац долара у машти [Ренар], Божидар Дринић, дискретни љубавник са филма, Милан Поповић, правдољубиви младић који се бори против богате мишаљице у уверењу да она не би била добра супруга и домаћица, и, најзад, г. Александар Цветковић, сјајни наш комичар који ће у прилично малој улози конзервативног слуге Жана још једном посведочити да вредност једне роле, и оне најмање, зависи само од глумца и обима његовог талента.

»Поменућу још да тачан и течан превод ове комедије, из пера г. Живојина Вукадиновића, заслужује сваку пажњу.

Г. Миомир Денић, сценограф

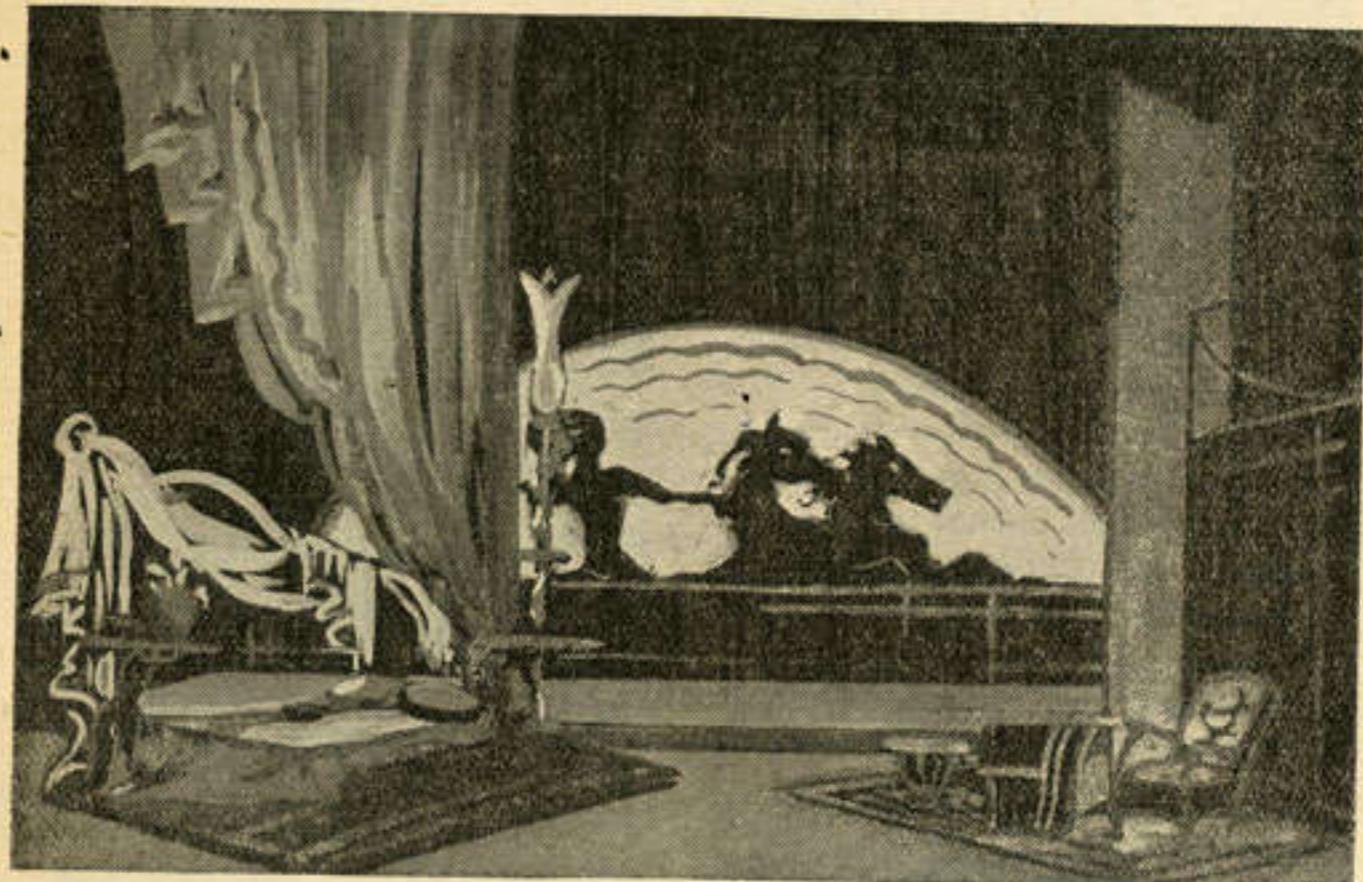
комада »Сто милиона долара«, вели о свом сликарском раду на овој комедији следеће:

»Рад једног сценографа пролазан је као и свака временска уметност. Већ при првом падању завесе завршена је једна слика да би дала места идућој слици.

»Сценографска слика је контраст са сликањем; ту није више у питању само слика или површина са сли-

цу је дата могућност да се удоби у улогу коју игра.

»Врло занимљива су назначења по питању архитектуре где се долази често и до великих архитектонских конструкција које стварају неизменан простор. Док се пре радило само са проспектима, данашње доба диктира пластичне детаље да би простирана слика деловала на гледаоца као права архитектура.

Миомир Денић, Нацрт декора за први чин комедије »Сто милиона долара«

(Фото: »Срп. Сцена«, Београд)

кама и орнаментима, него трећа димензија — просторна слика која се још за време посматрања може покренути, одгурнути или изменити. За једну претставу сценска слика је одлучујући фактор који се не намеша, него долази као потреба једног чина, једне сцене.

»Глумац се много боље осећа у једној инсценацији, једном миљеу који је специјално направљен и проучаван за тај комад. У том новом простору који је диктиран природом назначених елемената сваком глум-

»Природа, облици, разне површине, архитектура или површина воде у чаробним декорима једне фантазије за игру или неке мелодије настају често пуким случајем који управља руком једног сценографа. Символизам боја је искључен, пошто се боје орнамената и површина придржавају покретима глуме или изразу музике. Једно оштро, круто схватање символизма управљено је непосредно само на око, као што је тон управљен на ухо.

»Сценографска слика добија еле-

менте и своју личност и говори сама од себе кроз осећање сценографа. Форме и флексе делују, и онда кад се само назначе, као символ сценографске интуиције.

»И при инсценирању «Сто милиона

долара« утисак је дошао пуким слу чајем при којем је рука диктирала форме, површине и боје и створила врло упечатљиве скице које сам остварио уз помоћ својих сценографских и техничких искустава».

Премијере, обнове и репризе

а) ДРАМА

Драма је за последњих неколико месеци интензивно радила. Последице тога рада данас се осећају јасно. Све драмске претставе обилно су посећене и награђене сталним одобравањем.

О комедији „Сто милиона долара“, чија премијера треба да буде првих дана месеца априла, наћи ћете у овој свесци, у засебном чланку, опширније написе о писцу, о комаду, режији и инсценирању дела.

Комедија „Све саме лагарије“ од одличног немачког драмског писца Ханса Швајкарта спрема се под редитељским руковођством г. Владе-

Г. Сима Илић алтернира улогу
Отела у истоименој трагедији
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

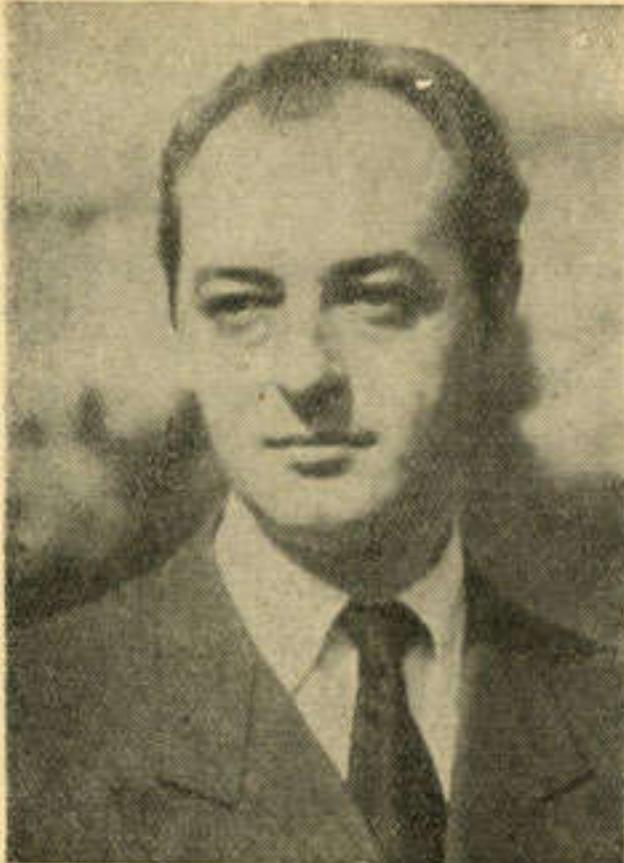
те Драгутиновића. За једног од главних тумача женских роля овај комад има нашу одличну драмску уметницу г-ђу Десу ДУГАЛИЋ, коју наша публика необично воли и цени. Њена појава биће у толико више интересантнија што г-ђа Дугалић није имала, за неколико последњих месеци, прилике да, у новијим комадима, изађе пред гледаоце. Поред г-ђе Дугалић, у комаду ће се појавити у једној од главних улога и г-ђа Дара МИЛОШЕВИЋ, наша такође позната драмска глумица. Даље је у комаду запослена и г-ђа Невенка УРБАНОВА, која је у последње време имала запажену креацију у комаду

Г-ђа Деса Дугалић
игра улогу Елизабете у комедији
„Све саме лагарије“
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

„Уред бела дана“, а свакако да неће бити мањи њен успех у комедији „Сто милиона долара“ у којој игра улогу Мадлоне. Главне мушки роље носе г.г. Павле БОГАТИНЧЕВИЋ и Божидар ДРНИЋ. Остале улоге поверене су г-ђама Загорки ДУШАНОВИЋ и Матилди МИЛОСАВЉЕВИЋ, г-ши Мирин ТОДОРОВИЋ и г.г. Јовану НИКОЛИЋУ, Мирку МИЛИСАВЉЕВИЋУ, Миливоју ПОПОВИЋУ-МАВИДУ и Драгутину ГОСТУШКОМ.

Треба скренути пажњу на припрему једне премијере великих размера, Шекспировог „Отела“. Тешко је рећи када ће бити премијера овога комада, јер његова сложеност и замашност захтевају солидне, детаљне и продубљене студије које могу трајати и више месеци. Али треба рећи да ће главне мушки роље, Отела и Јага, спремати у алтер-

Г. Виктор Старчић
алтернира улогу Јага у «Отелу»
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

Г. Павле Богатинчевић
игра улогу Андреаса фон Дера у комедији „Све саме лагарије“
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

нацијама четири одлична уметника: Отела г.г. Миливоје ЖИВАНОВИЋ и Сима ИЛИЋ, а Јага г.г. Александар ЗЛАТКОВИЋ и Велибор СТАРЧИЋ к.г. Главну женску рољу, Дездемону, игра г-ђа Дара МИЛОШЕВИЋ. Улога Емилије поверена је г-ђи Ирени ЈОВАНОВИЋ, а улога Ђанке г-ђи Невенки МИКУЛИЋ. Дужда Млетачког даје г. Фран НОВАКОВИЋ. Брабанција игра г. Божка НИКОЛИЋ, а Лодовика г. Вожа ЈОВАНОВИЋ. Улогу Касија алтернира са г. Рељом ЂУРИЋЕМ г. Драгутин ГОСТУШКИ, даровити почетник. Монтана има г. Милорад ДУШАНОВИЋ, а Грацијана и Родрига г.г. Миливој ПОПОВИЋ-МАВИД и Милан ПОПОВИЋ. Остале улоге имају г. Велимир БОШКОВИЋ (и сенатор), Милан ЖИВКОВИЋ (и племић), Милорад ИГЊАТОВИЋ (слуга будалина), Будимир БРАДОЊИЋ (и свирач), Жарко ПАВЛОВИЋ (морнар). — Режију

Г. д-р Ханс Хернер к. г.
диригује опером «Боеми»
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

комада води г. Јурије Љвович РАКИТИН, а скице за декоре дао је г. Владимира ЗАГОРОДЊУК.

„Верна сенка“ од Дарија Никодемија била је у своје време велика креација г-ђе Десе ДУГАЛИЋ. Редитељ комада г. Владете ДРАГУТИНОВИЋ сада освежава своју ранију поставку с истим тумачима.

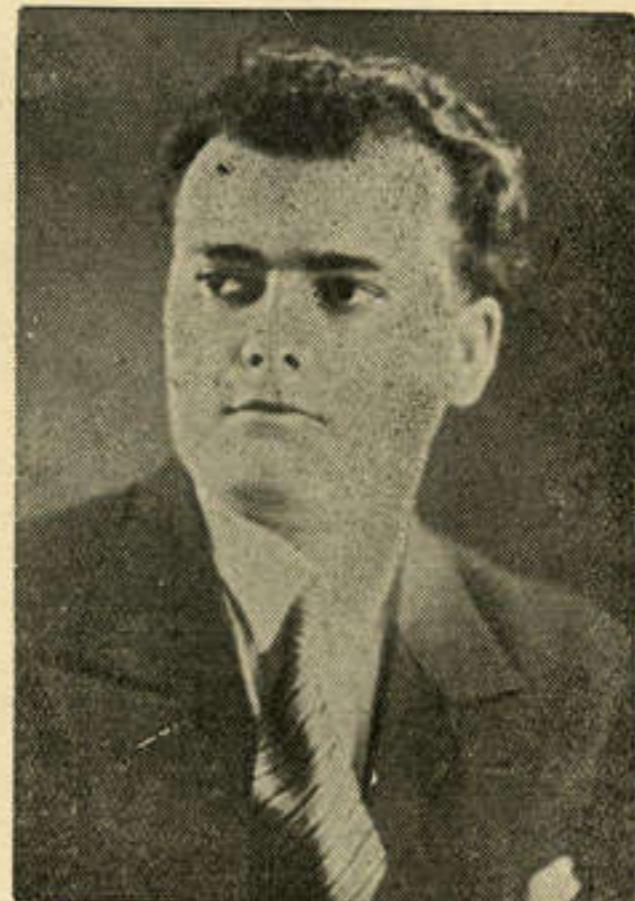
Ускоро почеће с пробама комада „Уображени болесник“ од Молијера. Ову класичну комедију режирају г-ђа Вера ГРЕЧ и г. Поликарп ПАВЛОВ.

На крају ваља потсетити да ће се ускоро обновити и две наше одличне домаће драме: Станковићева „Коштана“ са музиком г. Петра Костића, у режији г. Боривоја ЈЕВТИЋА, и Стеријин „Кир Јања“ у потпуно новој инсценацији и режији.

Б) ОПЕРА

Са великим активношћу ради и Опера, која ће свој главни репер-

тоар остварити у потпуности тек кад буде прешла у своју кућу код Споменика. У овај мах, њена активност је усредређена на спремање Пучинијеве опере „Боеми“, у режији г. Николе ЦВЕЈИЋА-ВЛАДИНА. Опером диригује г. Др. Ханс ХЕРНЕР к. г. Декоре ради г. Миомир ДЕНИЋ, а нацрте за костиме г-ђа Милица БАБИЋ-ЈОВАНОВИЋ. Г.г. Владете ПОПОВИЋ и Крста ИВИЋ певају у алтернацији партију Родолфа, г.г. Станоје ЈАНКОВИЋ и Јован СТЕФАНОВИЋ-КУРСУЛА партију Шонара, г. г. Никола ЦВЕЈИЋ-ВЛАДИН и Станоје ЈАНКОВИЋ партију Marsela и г.г. Александар ТУЦАКОВИЋ и Бранко ПИВНИЧКИ партију Беноа. Г. Жарко ЦВЕЈИЋ пева партију Колина. У женским ролама г-ђе Злата ЂУНЂЕНАЦ и Анита МЕЗЕ алтернирају партију Мими, а г-ђе

Т. Жарко Џвејић
пева партију Колина у опери
«Боеми»
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

Бојка КОНСТАНТИНОВА и Нада СТАЈИЋ партију Мизете. Г. Драги ДИМИТРИЈЕВИЋ пева Парпињола, г. Драги ПЕТРОВИЋ Алсиндора, а г. Андреја БАРАЊИКОВ Сержана.

Г-џа Бојка Константинова
пева партију Мизете у опери
«Боеми»
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

Г-ђа Нада Стajiћ
пева партију Мизете у опери
«Боеми»
(Фото: «Срп. Сцена», Београд)

Поменимо да се спрема и „Вертер“ у потпуно новој режији драмског редитеља г. Владете ДРАГУТИНОВИЋА.

Биографије наших уметника

ДРАМА

Г. ЈОВАН ГЕЦ

У животу г. Јована Геца има свега, само нема монотоније. Рођен 22. децембра 1893. године у Пироту, г. Гец је, као средњошколац, обишао добру половину србијанских гимназија, између осталих и чуvenу Здепарову гимназију у којој су се скупљали, као што г. Гец с уобичајеном скромношћу воли да истакне, „сви немирни духови предратне Србије“.

Пошто је свршио гимназију, г. Гец је ступио у апотеку. „Спремао сам се да трујем свет хемикалијама“, каже г. Гец, „а сада их, додаје, трујем уметношћу“. Овај парадоксални обрт г. Геца не треба, наравно, узети озбиљно; као и обично у оваквим случајевима, испод парадокса крије се урођена скромност и стидљивост. — Први позоришни посао г. Геца везан је за ѡачке дру-

жине, у којима се први пут јавио љубавним песмама. — »Почео сам да глумим у иностранству, каже, ве-ран парадоксу, г. Гец, 1909 године, у Скопљу, за време турске владавине, у трупи Љубе Рајичића-Чарге«. Из тог доба, г. Гец се сећа нарочито једне анегдоте. Играли су »Коштану«, и глумице су биле »шмукиране« лажним дукатима. Г. Гец је ушао у женску гардеробу и рекао да ће Арнаути, којих има у гледалишту, побити све жене, ако виде дукате. У другом чину, све су се глумице појавиле без накита. Позване на одговорност, изјавиле су да их је Гец упозорио да ће изгнанти. Наравно, морале су платити казну — по један динар. — Из Скопља је отишао у »преко«. Био је у Трсту у трупи Мике Стојковића. 1910 и 1911 био је по Хрватској, Далматији и Босни у разним српским по-зоришним дружинама. 1910. г. био је први пут у животу ухапшен; то је било у Славонском Броду. 1912. г.

Г. Јован Гец
(Фото: »Срп. Сцена«)

налазио се у трупи Михаила Лазића у Врњачкој Бањи. »Ту ме је видео управник престоничког позоришта и наредио ми да му се крајем августа јавим у Београду.« Ускоро ангажован, играо је одмах главне љубавне role. »У једном комаду била ми је љубазница Жанка Стокић, а у другом Ана Паранос«. Данас, у многим комадима, г-ђа Паранос и г. Гец играју срећне родитеље. 1914. г. отишао је из Београда у рат — као комита. У томе звању остао је само четири месеца. Као резервни наредник II прекобројног пука био је два пута рањен, затим је био заробљен и одведен у логор, у Ашах на Дунаву. Ту је био окупљен цвет српске омладине. Основали су позориште чији је шеф био Спасић. Г. Гец је у том позоришту играо Отела, Армана Дивала, а Дездемону је играо каснији спортски сарадник Владимира Кустудића. Затим је побегао из лагера. Живео је једно време у Бечу, па се добровољно вратио у лагер. Затим је опет побегао и отишао у Загреб, где га је задесио слом Аустро-Угарске монархије. Сезоне 1919/20 био је у Новосадском позоришту, а 1920/21 члан је прве трупе Сарајевског позоришта. 1921/22 налази се у Сплиту, а 1922/23 опет у Сарајеву. 1924. г. одлази у Беч. По повратку из Беча, члан је Новосадског позоришта, 1925/26. г. опет је у Београдском по-зоришту. Затим, као редитељ, одлази у Нови Сад, па у Сплит, па у Сарајево, и најзад у Загреб. У Загребу се појављује као Феђа у »Живом пешуку«. Ту остаје три године, од 1929 до 1931 године. После одлази за помоћника управника позоришта на Цетињу. Са Цетиња иде, као редитељ, у Скопље, у коме остаје три године. Затим одлази за управника позоришта на Цетињу. Ту остаје две године. »И пошто ми је, завршује

Гец, досадио управнички положај, дао сам оставку и дошао у Народно позориште у Београд за редитеља и глумца.« До недавно, играо је Ричарда III, све Шекспирове и Шилерове класичне јунаке и руске комаде. У последње време, престао је да игра драму, »јер је тужна и жалосна«, а отсада игра само комику и карактерне role у којима је задовољан, »јер се не мршти и не уздише, а публика је задовољна што излази весела из позоришта.«

Г. Гец је познат и као писац. Прву драму написао је 1923. године.

Звала се »Стазак«. »То је била, упозорава г. Гец, замста драма, и врло добра за позоришну касу: до друге претставе уопште није дошло.« Затим се бацио на пригодне ствари, било за жалост, било за весеље. Драматизовао је многе романе и писао оригиналне комаде [»Моји ѡетићи«, »Црни и бели цигани«, »Бесни Теофилок«, »Маскотак«]. Сада има акционарско друштво за прављење репертоара за једно слободно по-зориште које мисли да ће успети на јесен да оснује у Београду.

ОПЕРА

Г-ЂА ЗЛАТА ЂУНЂЕНАЦ

Г-ђа Злата Ђунђенац је једна од највећих оперских уметница Београдског позоришта. Свршивши о. сам разреда гимназије, уписала се на конзерваторијум у коме је провела шест година. То образовање употпунила је и двогодишњим студијама у Бечу. Први пут је добила оперски ангажман 1921. године. 1926. год. ангажована је у Београдском позоришту у коме је провела четири године. После шестогодишњег ангажмана у Љубљанском гледалишчу, вратила се, пре пет година, у Београдско позориште, у коме је и сада. — За то време гостовала је, у више махова, у Бечу, Прагу, Брну, Трсту, Ријеци, Осијеку, Сарајеву, Сплиту и Марибору. — Репертоар г-ђе Ђунђенац је врло обilan. До сада, не убрајајући њену последњу креацију, Тоску, она је певала педесет и осам партија. У немогућности да побројимо све, ми ћemo споменути најпознатије. Од домаћих ствари треба истаћи опере »Зулум-ћарк« од Крстића, »Медеа« од Остерца, »Порок у долини св. Флоријанској« од Бравничара. Од талијанских, »Травијату«, »Бал под маскам«, »Моћ судбинек« и »Отелок« од Вердија, »Мадам Бетерфлај«, »Боеми«, »Турандот«, »Манон Леско« од Пучинија, »Андре Шениек« од Ђордана, »Пајаци« од Леонкавала. Од немачких, »Чаробна фрула«, »Дон Жуан«, »Фигарова женидба«, од Моцарта, »Саломак«, »Каваљер с ружом«, од Штрауса, »Фиделио« од Бетовена, »Чаробни стрелац« од Ве-

Г-ђа Злата Ђунђенац
(Фото: »Срп. Сцена«, Београд)

бера. Од француских, »Кармен« од Бизеа, »Фауст« од Гуноа, »Лујза« од Шарпантиеа, »Манон« од Маснеа; од чешких, »Пољубац« и »Продана невеста« од Сметане, »Катја Кабанова« и »Јенуфак« од Јаначека, од руских, »Земруд« од Кочалског, »Сњегурочка« и »Царска невеста« од Римског-Корсакова, »Борис Годунов« од Мусоргског, »Оњегин« од Чайковског, »Кнез Игор« од Бородина. Усто, г-ђа Ђунђенац спрема неколико нових партија из »Анде«, »Лоенгрин« и друге. — Уметнички лик г-ђе Ђунђенац покушао је да формулише г. П. Стефановић, музички критичар »Правдe«, овим речима: »Из врло широког низа уметничких вредности оперске певачице г-ђе Злате Ђунђенац тешко је, апстрактно-аналитичким поступком, издвојити ону која овој уметници даје обележје првокласне снаге нашег

оперског ансамбла. Певачка моћ, коју у ове певачице подједнако сачињавају и техничка логичност, и стилизаторска одмереност, и ефикасност у исти мах и непогрешна логичност вокалног фразирања, и увек тачан избор мере динамичког гибања у спровођењу певачког партита, уравнотежила се стабилно и постојано. А суштина њене глумачке снаге почива исто толико на интуитивној и луцидној њеној спретности да одреди оквире простирању, ширењу и слободном размахивању геста колико и у артистичкој вештини да размах ове глумачке делатности у току своје креације увек одржава у равнотежи и пуном складу са индивидуалним особеностима свог темперамента, сасвим уочљиво личног, специфичног у модусима изражавања и, рекао бих, превасходно женственог».

Обнова једне сјајне српске комедије

О Стерији

(Свршетак)

„Београд некад и сад“

»Београд некад и сад« штампан је први пут 1853 године у Београду, у IV свесци Стеријиних Позоришних дела, три године пре пишчеве смрти. Друго издање је из 1883 године, а штампано је у Панчеву као 59 свеска Народне библиотеке Браће Јовановића.¹⁾

О овом делу, које помиње узгред у већ наведеном приказу српске комедије у XIX²⁾ веку, Павле Поповић вели да је ово »један комад, или низ слика, као неки »преглед« у којем се износи једно лице како се понаши у свету који није за њу« [једна стара паланчанка која је запамтила старински, турски Београд, враћа се после дужег времена у нашу варош која јој је сад

¹⁾ Последње издање, без ознаке године штампања, изашло је у Библиотеци српских писаца која је покренута после Светског рата. (Издавачко предузеће »Народна просвета« у Београду: Јован Ст. Поповић, Целокупна дела, књига 2, за штампу прерадио Урош Џонић). У овој књизи штампани су још ови Стеријини комади: »Родољубци«, »Светислав и Милева«, »Милош Обилић«, »Наход Симеон« и »Владислав«, углавном, осим »Родољубаца«, Стеријина »жалостна позоришта« која су се некад много играла, али данас су без нарочитог интереса за савремени српски репертоар.

²⁾ Српска драма у XIX веку. I Комедија, стр. 197 цит. издања.

страна и несимпатична]. Поповић мисли да је то »ствар забавна и лака, има и сатире и ако врло благе и уздржљиве, мало је развучена још и једнолика.« О постанку ове сатире се вели: »То је Стерија писао кад се после 1848 иселио из Србије, и у своме белом Вршцу сећао се наглог и напредног Београда у којем је десетак година активно проживео.«

То је све,

ЧУВАДОСТ ОВАЯ КРГОДА
У ПРЕДСЛАДЕ ЧУВАДОСТ ДЕНЕГА.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

У петак 4. фебруара 1870.

КИР ЈАЊА.

Клубски артисти члана позоришта Јаков Стерија Јовановић — Редитељ А. Јовановић

ДЛЖА:

Зад-длачица, десет првог јута, четвртог маја.	Слободни Учитељи Мара Грујић	Марко, Јанко и Дардан Учитељи Мара Грујић	Григориј Григориј Учитељи Мара Грујић
--	------------------------------------	--	--

Зад-длачица у реду њене првог првог у Јануару.

ПРИЧА: МАСКА

Академ. Оперета: сим.
Балет. Новогодишњи
Балет. Према ада за прву амат.

Балет. Учитељи
Мара Грујић

Балет. Јанко
Дардан
Учитељи
Мара Грујић

Балет. Григориј
Григориј
Учитељи
Мара Грујић

ПРИЧА: МАСКА

Академ. Оперета: сим.
Балет. Новогодишњи
Балет. Према ада за прву амат.
Балет. Учитељи
Мара Грујић

Установљено је велику добитку на дан представе кад највећи приход ће бити
и после подне од 2 до 3.

У петак 5. фебруара позориште: КИР ЈАЊА АДЕЛОВА, првог првог првог у Јануару, на Јован Јовановић, с чествовањем првог
Слободни
Учитељи
Мара Грујић

Балет. Учитељи
Мара Грујић

Балет. Јанко
Дардан
Учитељи
Мара Грујић

Балет. Григориј
Григориј
Учитељи
Мара Грујић

ПОЧЕТАК ЈЕ У 7 ЧАСОВА.
(А СПРЕДЕЛАН У 8.)

Прва листа »Кир Јање« на београдској сцени
(Фото: »Срп. Сцена«, Београд)

Јован Скерлић¹⁾ бележи кратко да је »Београд некад и сад« веран и пријатан приказ патријархалног нараштаја и новог нараштаја који је ушао у западну културу, слика верна, прецизна, која има знатну вредност једног историског документа.«

Скерлић као да се приближује главној идеји ове »сатире« кад вели да је она »приказ патријархалног нараштаја и новог нараштаја који је ушао

¹⁾ Историја нове српске књижевности. Београд, 1914, стр. 170.

у западну културу». Греши, међутим, кад тврди да је тај приказ »веран и пријатан«. У старој Станији увећан је до карикатуре тврдоглави став ста-рог нараштаја према свему што је ново и напредно. Конзервативни став, који Стерија овде заузима, тешко је бранити, а све су његове симпатије, међу-тим, на страни убоге и ограниченој Станије. Стога тај »приказ« није ни »при-јатан«. Станија је тип мученика који је преживео своје време, док се у но-вом није снашао, нити би то могао. С извесним садизмом наглашава Сте-рија све негативне особине старе Станије која ни за длаку не попушта од својих навика чисто формалистичке природе. Да је њена критика новог на-раштаја етички оправданија од критичног става који према старом нараштају згузима претставник новог нараштаја, Станијина унука Љуба, ствар би се могла назвати »пријатном«, иако идеолошки сукоби, по правилу, нису никад пријатни. Љуба је, међутим, морално чиста, док је чистота старе Станије чисто формална, задржана на преживелим облицима спољних навика без никаквог психичког и моралног основа.

Проблем очева и деце

Свакако, проблем очева и деце, доцније особито развијан с успехом у руској књижев-ности [Тургењев], Стерија је овде јасно додирнуо. То је проблем нараштаја који одлази и нараштаја који долази, вечно питање смене генерација. Иако овлашно, Стерија га је покренуо пре многих у европској књижевности. То је, бесумње, особена врлина његовог посматрачког дара. Можда стога што у светској драматици Стеријиног времена није било аналогија по сличним темама, поготово не у Молијеровој комедиографији коју су стално упоре-ђивали са Стеријином, ни Поповић, ни Скерлић нису се дуже задржали на »Београду некад и сад«. То је штета, из више разлога.

Пре свега, ова Стеријина комедија језично је врло чиста. Писана је тако добрым језиком да га се не би постидели ни многи савремени српски писци. После, у самој дијалошкој форми има потребних језичних нијанса, овај пут чисто српских [Кир Јања говори грчко-српски, у неким другим Сте-ријиним комедијама српски језик је зачињен немачким фразама као модом времена; овде је то, у малом обиму, језик Љубине пријатељице Пијаде, иначе потпуно епизодног појава]. Друкчије говори Стерија, друкчије Љуба. То су, међутим, само нијансе једног те истог српског језика који се развија, по при-роди саме ствари: добре, тачно погођене језичне карактеристике са заним-љивим реченичким периодима који указују на Стеријин реалистички метод и у самом дијалогу, у интересу његове живописности. [Код многих српских савремених драматичара сва лица, и најразличнијих друштвених положаја, го-воре истим једноликим језиком и истим реченичким обртима; тако је реа-листична верност дијалога замењена интелектуалистичком, књишком. Можда и ту треба тражити неуспех савремене српске драматике. Колико се од Сте-рије и данас може учити!].

Тип комедије

Затим, питање комичне градације у »Београду некад и сад« изванредно је успело. Посматрајте како Станија од »опипавања« малих ствари у новом свету којима је окружена прилази опи-павању све већих; у покрету је цело њено физичко биће: вид, слух, укус; све се то, најзад, слива у природну реакцију моралне природе, врхуни у ње-ном узвику да »тако у наш вилајет курјаци«. За позоришног человека овакве су

ШТЕД смањује на 65% потрошњу огревног материјала

ШТЕД се ложи разним подрумским отпадима

ШТЕД је облепљен шамотом, греје као мала керамичка пећ

ШТЕД савршено функционише и не отказује ни у ком случају

ШТЕД је малена по облику а силна у дејству

ШТЕД треба да набави, безусловно, свако домаћинство

ШТЕД је незаменљива и ненакнадива мала пећ

ШТЕД одлично кува, добро греје и заиста ШТЕДИ

КУПУЈЕМ СВАКОВРСНИ НАМЕШТАЈ

кућни и канцелариски, постељину, писаће машине, шиваче машине, радио апарате, фото апарате, касе, клавире, старо злато, златан накит, брилијанте.

Апсолутно све купује и најбоље ће Вам платити

Фирма **МИЛОШЕВИЋ** Југ Богданова — 15

УРЕДИТЕ

Ваш стан, вилу, кућу и дућан

код АТЕЉЕ-А за унутрашњу прхитектуру фирме

Радивоје М. Тодорица
Космајска — 35

В Е З НА ХАЉИНАМА ЕНДЛАЊЕ и А Ж У Р

израђује најбоље

«НИНОН»

Поенкареова — 6

НЕ ЗАБОРАВИТЕ
да олтиковска радио „ОЛИМПИЈА“
све купује и најбоље плаћа.

Све што имате — донесите.

НДЕЉКО Т. НИКОЛИЋ

„Олимпија“

Београд Кр. Александра—44

градације право уживање; промишљена режија може њиховом помоћу савршено заокружити тип претставника једног нараштаја.

Најзад, сам тип комедије: комедија нарави, једна од најређе негованих врста у нашој комедиографији, врста које захтевају нарочиту уметничку меру. Кад је Бранислав Нушић, пуних осамдесет година после Стерије, узео да разради исту тему и под истим насловом, он је, појачавањем особености појединих нарави, стварао, у аналогној парофрази Стеријиног текста, типичну комедију положаја место комедије нарави коју му је, одиста, наметао велики Београд. Са мало дујета, Нушић га је могао да види и водвиљски. Писац »Да-

Једна сцена из »Избирачице«

С лева на десно: г. Мирко Милицављевић [Тошица], г-ца Вера Костић, г. Миливој Поповић-Мавид [Бранко], г-ђица Дивна Радић [Савета], г. Радивоје Крстић, г. Славко Ержен, г-ца Олга Спиридоновић [Малчика], г. Никола Тарновски, г-ца Гордана Гошић [Милица], г. Милан Поповић [Штанцика] и г-ца Ира Кушнарова

(Фото: Роглић, Београд)

ворија», међутим, меланхолик и пессимиста по природи, сушта противност лаком оптимисти Нушићу, умео је да води сценско развиће својих комичних виђења с једном мером која га чини класичним писцем српске комедиографије. За психологију твораштва, бесумње, драгоцен документ: преображавање исте и истоветне комичне материје у тумачењу сасвим супротних књижевних темперамената!

Стерија пред судом
књижевне историје

Оцењујући Стерију, у краткој уводној речи трећој књизи Стеријиних Драматских списа¹), Јован Скерлић мисли да је он »један од најумнијих људи који су на српском језику писали, први коме-

¹) Ј. Ст. Поповић, Драматски списи. Трећа књига С. К. Задруга, Београд, 1909.

диограф српски којега ни до данас нико није достигао, а камо ли претекао. Он у Стерији види једнога између оних срећних писаца „који не старе и чији значај и заслуге у толико веће бивају, у колико се више у време залази“. Најзад, култ Стеријин, који се рађа упоредо с настанком овога стоећа, Скерлић сматра оправданим. »Паметни реализам« Стеријин, који је савремена српска публика примила »с изненађењем«, толико је високих књижевно-позоришних квалитета да је поређење Стерије с Молијером »добрим делом тачно«. Ово усхићење Скерлићево за Стерију треба разумети. Рационалист и социјални критичар, Скерлић је у Стерији видео реализтичког писца према своме укусу, трезвеног и одмереног драматичара који друштвена кретања мери, као што би се данас рекло, кроз »пресек стварности«. Најзад, у Стерији је усавршен писац рационалистичког критерија, супротност вуковском нараштају шездесетих година прошлога стоећа, »ултранационалистичком«, »романтичарском«: довољно основа да Скерлићеве симпатије стану на страну »паметног реализма« овога старог писца.

Недостаци

Изгледа нам, ипак, тачнија и непристраснија оцена Јеремије Живановића, дана неколико година пре Скерлићева.¹⁾ Она нију-колико не умањује књижевну и позоришну вредност Стеријину, али је своди на праву меру у једној критичној анализи савременог типа која одговара више нашим садашњим схватањима књижевности и њених твораца. Утврђујући књижевно-историску вредност и место старога писца који остају високи, Живановић се не оглушује ни о крупније недостатке Стеријине драматургије. Ту је, пре свега, његов језик који јин тада [у Стеријино вермеј није могао потпуно задовољити].²⁾ Затим, Стерија је слаб психолог, он недовољно мотивише драмске поступке, он гледаоце не уме поступно да припреми на промену мишљења и поступак у комаду. Заплети у већини његових комада су слаби; публика унапред, углавном, зна »шта ће се десити, како ће се свршити«. Његове личности, у трагедијама колико у комедијама, обично су наивне, »зачас се поводе«. Слабо психологисање проинходи увођењем »случаја« у трагедију (*deus ex machina*) и карикатуре у комедију (потенцирањем рђавих страна личности). Најзад, тих недостатака има »у склопу, у историјским појединостима, географији, има и обичних омашака с непажње, али то нису толико његове карактеристичне главне, лоше стране, колико недостаци појединых дела«³⁾.

Добре стране

Сви ови недостаци, међутим, нису ни уколико ишли на уштрб интересовања српске позоришне публике за Стеријину драматику, ни онда кад се она поводила за страним угледима (Шекспир, Молијер) од којих су неки били и нижег ранга (Коцебу). То интересовање је, бесумње, имало својих узрока; има их и данас. Живановић утврђује да је оно изазвано, првенствено, предметом који Стерија обрађује. У својим трагедијама он велича народну прошлост, славу, народне хероје, или оплакује народне несреће, док у комедијама бира за предмет савремени живот и оне тренутке у њему који су веома карактеристични. У комедији он, у исти мањ, заузима сигуран и нападачки став према актуелним друштвеним појавима. Такав став је увек драг широкој позоришној публици. Успех Стеријиних комедија треба тражити и у чињеници што он лица и интриге у њима не измишља, него их узима према стварним моделима и истинитим догађајима, што их »фотографише«. Верни портрети живих личности обезбеђују, тако, трајност Стеријиним комедијама: сличних типова било је увек и биће их у свим вековима. Затим, радња му је по правилу жива, његова лица су пуна живота, многообразна, добро карактерисана — погодни услови да се привуче пажња публике и онда кад је са заплет слаб, безовољно маште. Стерија осећа сцену, с крупног скоче на крупно, прави брзе обрте у радњи, није никад једнолик, што значи да није досадан. »Поповић умек вели Живановић, да изради позоришно дело; он зна да се послужи свим оним што доприноси успеху«,⁴⁾ његове личности су »збиља створови од меса и крви«. Најзад, Стеријина дикција је, углавном, лепа. Он уме топло да пише. Писац »Даворијак« је чисто лирски расположен. »...Поповић ће, закључује Живановић, »остати један од најзнатнијих радника на српској драмској књижевности. У добрим писцима те врсте били смо увек оскудни, те нам је сваки добар раденик у толико милији. А Јован Ст. Поповић далеко је одмакао од те просечне мере.«⁵⁾

¹⁾ Ј. Ст. Поповић, Драматски списи. Прва књига С. К. Задруга, Београд, 1902.

²⁾ У једном напису о Стеријином односу према Вуку (»Просвета«, Сарајево, св. 10—12 за октобар—децембар 1937), ја сам нагласио, иначе познату чињеницу, да је Стерија био, као социјални и морални критичар своје средине, не само противник Вуковог »романтичарства«, него и његове језичне реформе. Он је чак и полемисао с Вуком, у напису »Разлози о називословним речима« који је штампан у београдском Гласнику I, 1845. г. А и доцније 1849, после бекства из Вршца, кад је већ питање Вукове азбуке било приведено крају и формалистички спорови о правопису постали савршено излишни, Стерија је поново устао против Вуковог »вида писмена«, и тражио да се у његовом правопису задржи »црквени вид«. Ипак је Стерија, и несвесно, послужио Вуку у његовој борби за народни српски језик. По наводима Стојана Новаковића (О Јовану Стерији Поповићу — 1806 до 1856, — Београд, 1907, Издање С. Краљ. Академије, стр. 22 и д.), Вуку се свидела Стеријина комедија »Лажа и паралажа«: у њој је је извргнут руглу »неприродни књишчи језик« војвођанских Срба, ова српска »манија прве половине XIX века«. Тако је Стерија, вели Новаковић, »помогао Вукову борбу начином веома живим и плодним«; тако је овај конзервативац и противник Вукове »шокачке азбуке« несвесно учинио услугу крупним Вуковим идејама служења народу и враћања врлинама само-никле народне културе, »говедарске«, коју су војвођанска варошка господа гледала с висине и с презиром.

Павле Поповић о Стерији

Овом мишљењу Јеремије Живановића треба приклучити и оцену Павла Поповића која је досад, иако у извесној мери једнострана, аналитички највише обухватила значај и књижевну вредност Стеријине комедиографије.⁶⁾ Поповић, између осталих, вели: »По начину и процедуром писања, по роду комедија које је неговао, по лепом таленту којим је ту успевао, Стерија је одиста један, можда несвесни, наш последник Молијеров. Није обухватио онако широку галерију порока и слабости људских као Молијер (Стеријина је збирка типова малा), али је у нас створио комедију карактера и нарави, и држао је на доброј висини. Избор оригиналних типова, локална боја у сликању, тачност посматрања и верно хватање црта из живота, доцније смелост, пуна искреност и осећан песимизам — то су особине Стеријине као писца комедија.«

¹⁾ Ибид. стр. XXV.

²⁾ Ибид. стр XXX.

³⁾ Ибид. стр. XXXIII.

⁴⁾ Оп. цит., стр. 198.

Ови редови писани су пре неких четрдесет година. Да ли се од тог времена променило штогод знатније на феномену Стерије? Кад је, пре неколико година, отворена нова позоришна сезона Народног позоришта у Београду, уводну претставу дао је Стеријин «Кир Јања» (приликом стогодишњице од постанка ове комедије). Кућа је била распродана, не само из просвећеног поштовања према овој комедији, једној од најзначајнијих комедија Стеријиних. Публика је, бесумње, имала и личног задовољства да види обновљеног, умивеног и очишћеног «Кир Јању». Смеђу није било краја, одобравање је грмело, као да је овде реч о једном савременом и актуелном комедиографу који је размажену београдску публику умео да дарне у живац.

То је живот једног правог позоришног писца који не стари с временом. Значи да он даје и савременом гледаоцу толико чистог, стварног и животног материјала да се његово дело намеће сваком позоришту као трајна репертоарска обавеза. У томе случају, природно, једна подробнија драматуршка и, нарочито, редитељска обрада Стеријиних текстова постаје главни услов за потпуно приближавање овога старог писца модерној позоришној публици.

Утицај Лесинга на Стерију

Независно од Стеријине уметничке и, нарочито, позоришне вредности, у сценском смислу речи, потребно је поменути и васпитну, педагошку, тенденцију његове драматике која код нас, досад, није била довољно запажена.

У овом смеру стоји Стерија — у даљем односу, бесумње, али у односу који заслужује подробнију књижевно-историску анализу — под утицајем Готхолда Ефрајима Лесинга (1729—1781), творца и теоретичара новог немачког позоришта. Писац «Хамбуршке драматургије», отац новог немачког језика, сматра да је разум оно што управља човеком и целокупном његовом делатношћу. Велика документована убедљивост Лесингова, његова огромна еру-
-евен ен 'енәвәдә озъллә 'Аә миңнәлә енијоу евиҹүнноду и едлто и ејићиң
стан облик мишљења у просвећеној Европи. Српска књижевна историја назива наше књижевне покушаје у XVIII веку рационалистичким. Отуд потиче Доситеј. А отуд је, у знатној мери, и Стерија, позоришни писац лишен сваке еротике, као што је то и позоришни писац Лесинг коме Гете, са извесним призвуком заједљивости, признаје »врло велику памет«, али само памет, не и оне творачке елементе који чине великог писца: осећање, уобразиљу, машту.

У духу Лесингове драматургије

После, као што Лесинг тражи морал од сваке добре позоришне ствари, као што, например, у Плаутовим комедијама истиче морал као прворедну вредност, тако и Стерија верује да је »наравоученијес«, т. ј. морална поука, основни елемент његове целокупне драматике. Принцип живота, који Лесинг веже за драматско твораштво, заснива се на његовој више пута поновљеној теореми да књиге и начитаност не дају суштину и прави лик стварности, него лично посматрање животних функција и процеса. То је основ за доцнију велику реалистичку књижевност Европе у којој ће и Стерија живахно суделовати, не међу најнезнатнијим. Кад пише о трагедији, у предговору првом издању свога »жалостног позоришта« «Светислав и Милева», 1827 г., Стерија вели да се за трагедију одлучио, пре него за роман, стога што се у њој, »по мненију Аристотела«, људске естрасти више утишавају и уздржавају него у

роману. Расправљајући о циљу трагедије, Лесинг мисли да она »правља« побуђивањем саучешћа; »човек кога жалимо, то је најбољи човек«. Другом приликом, развијајући Дидроовљеву мисао да »паметан човек често каже у смеђу оно што би требало да се схвати озбиљно«, Лесинг сматра да је комична позорница само она која претставља карактере, »карактеристичне портрете«, која их снажно оцртава верно копирајући природу. Сте-

Једна сцена из »Подвалек« [иза кулиса]

С лева на десно: г. г. Мића Васић као Вуле Пупавац и Александар
Златковић као »приватни адвокат« Кеша

(Фото: Роглић, Београд)

рија почиње своју комедију цртањем једног карактеристичног порока који је заслужио сатиричну шибу. То је потпуно у духу Лесингове драматургије која слику тврдичавог човека претпоставља идеји тврдичавка. Најзад, према Лесинговом схватању, позориште је школа у којој се људи усавршавају; посматрајући последице порока, они настоје да их избегну. Ту

мисао и Стерија стално понавља, од »Кир Јањек до »Родољубаца«. У предговору »Кир-Јањи«, Стерија вели да ће комедије ове врсте »свакоме ко уши сличати има«, послужити као »врело мудрости«, као врело праве науке о животу, оне ће му праву »науку живљења приододати«. У »Родољубцима«, делу пуне књижевне зрелости он, с тенденцијом једног васпитача који се није никад варао у циљу своје позоришне делатности, извргава смеху празну патриотску реторику и лажно родољубље. У сва времена, вели он, »глас умерености сматрао се као ненародност, као противност и издајство.« Стерија, међутим, није никад био издајник свога народа: »...Моја намера није с отим љагу бацати на народ, него поучити га и освестити...« Као и код Лесинга, васпитни је елемент у Стеријиној комедиографији превасходан; он је надахнут љубављу према сопственом народу... Свуде се он, у духу Лесингове рационалистичке филозофије, од првог свога »жалостног позоришта«, брине за најпречи пут до »полезне забаве« којом ће се користити »љубазни рода српског цвета« и тако се, благоразумним штивом, клонити порока који човека бацају у пропаст.

Право осећање позоришног

Срећом, моралистичке и педагошке тенденције умног и трезвеног Стерије само су помоћно сретство његове драматске делатности. Осећање позоришног у његовој крви и његов уметнички нагон били су јачи од његовог рационалистичког става према идеји која га је целог века опседала: да и позоришна књижевност треба да служи искључиво народној поуци и народном васпитању. У предговору другом издању »Светислава и Милеве« 1848 године, он је већ готов писац са развијеним аутокритичким смислом који зна шта је незрело у плану једног позоришног дела, или промашено и психички неубедљиво у неком дијалогу. Стога саветује младим писцима да се уче на његовом примеру: Врло је корисна ствар »књижевне саставке своје више година у рукопису држати. Ту је цео Стерија, онакав каквог ми и данас ценимо и волимо.

Б. ЈЕВТИЋ

ГРАМОФОНЕ И ГРАМОФОНСНЕ ПЛОЧЕ
И ДРУГЕ СТВАРИ КУПУЈЕ, ПРОДАЈЕ, ЗАМЕЊУЈЕ

Трговина антингвитета

»КОМИСИОН«

Цара Николе II — бр. 20

Позоришни живот у старом Београду

Мишљење о позоришној критици и о самокритици глумаца у старом Београду

У више прошлих бројева »Српске Сцене« било је говора о савременој позоришној критици и позоришним критичарима, и није без интереса изнети једно мишљење по истоме питању из времена стварања српског позоришта, дато у значајном делу »Грађа за историју српског народног позоришта у Београду« од Ђорђа Малетића,* објављеном у 12 књизи издања Чукићеве задужбине 1884 године. А и Малетићево мишљење о глумачкој самокритици необично је занимљиво и готово још увек актуелно.

Критика и глума

... Грех би био лишити глумце и оне мале, слабе духовне хране, коју у похвали нашој и у нашем пљескању налазе. Али нам не треба сметати с ума да је у томе нужна мера више него и у којој другој класи људи. Прекомерна, пристрасна хвала заноси често и врло одличне глумце у сањарије о себи,

*) Ђорђе Малетић рођен је 1816 године у Јасенови, у Банату. Српску и немачку основну школу учио је у Јасенови и у Белој Цркви, а гимназију у Ораовици и у Карловцима. Филозофију је студирао у Сегедину. У Србију је дошао 1838. Био је помоћник секретара суда у Крагујевцу. Затим је био у дипломатској и просветној струци. 1842, када је Карађорђевић враћен на престо, био је отпуштен из службе. До 1847 живео је у Земуну. 1848 постао је професор Лицеја у Београду, а 1859 директор гимназије. На томе положају остао је до 1878 када је пензионисан. У међувремену, 1871, вршио је годину и по дана дужност управника Позоришта. Умро је 1888. — Писао је песме, лирске, епске и драмске. Бавио се естетиком, историјом и политиком. Објавио је збирке стихова „Три братима“ (1844), „Песме“ (две књиге, 1849, 1855), „Сватови“ (1885), спевове „Споменик Лукијану Мушницком“ (1845), и „Апотеоза Великом Карађорђу“ (1850). — Превео је с немачког Шилеровог „Паразита“ (1844). — Педесетих година ба-

у прецењивању својих способности — а то ће их увек у напредовању оназадити. Критика дакле нека их не прећуткује ни њихове веће погрешке. „Прави вештак“, вели Лесинг, „и не верује да његово савршенство увиђамо и осећамо, ма колико о томе викали — док не опази да имамо и за његове слабости очију и осећања. Он се руга у себи сваком

вио се позоришном критиком. Има неколико драмских покушаја: „Апoteоза Великом Карађорђу“ (1850), „Преодница србске слободе, или српски ајдуци“ (1863), „Смрт цара Мијаила“ (1866), и неколико инсценирања. — Поред тога дао је „Грађу за историју српског народног позоришта“ (1884). — Затим „Теорију поезије“ (1854, 1868) и „Реторику“ (1855—56). — Скерлић га карактерише овим речима: „Он врло добро претставља српског литеатора четрдесетих година: књижевно образован, сав у немачкој естетици, схватајући књижевност као рад на општем добру, склон да се огледа на свима књижевним радовима, мислећи да се по правилима и према реторичким упуствима може радити на књижевности. И у лирици, и у епу, и у драми, он је тако спроводио своја докматичка естетичка начела и радио по реторичарским обрасцима, али не показујући никде талента и не дочекавши правог успеха“ („Историја нове српске књижевности“, 2 изд. стр. 192).

безграјничном дивљењу, и само га похвала онога дражи, о коме зна да има петље, да га куди." Зазирање од таквог строгог, али праведног суда неће им допустити, да летимице пређу преко неких особина у драматичком карактеру, без дубљег испитивања, без дужег вежбања, ослањајући се на свој тобоже признати таленат, као што је напр. чинио и славно познати глумац КАРЛО ДЕВРИЈЕН. Кад је н. пр. немачка публика некад могла показати знаке свога негодовања ФЛЕКУ, оном феномену на позорници, а да шта остаје за друге ОБИЧНЕ глумце! Тако нам прича о њему Девријен, да је једном у улози Карла Мора, зловољан што му прва појава не нађе доволно похвале, тако ревнодушно, тако немарљиво представљао, да је публика најпре почела гунђати, а после и јавно звиждати и лупати. Флек, изненађен таквим поступком гледалаца, ступи један корак напред к лампама, и погледа чудноватим, огњевитим оком преко партера. — Све умуче. Један очевидац вели: „да му је од тога погледа стало дисање; прах у позоришту мора бити да је уздрхтао. На то Флек корачи натраг, и са промењеном од један пут природом у својој улози продужи претстављање с таквом силом заношљивог огња, да се и они, који му се најпажљивије дивљаху, не могло опоменути подобног утиска, и да је у публици хвала до правог беснила дотерала била.”

С мањим погрешкама већ има критика призрења. Само ћутање о таквим слабим странама упућује глумца, да на себе боље мотри, да оне сцене боље проучава. Ово чине ваљани критичари с тога, што штеде осетљивост глумачку.

Нритика не сме бити новинарска ствар, него стварпозоришта

У броју 29 „Позоришта“ од године 1877 предлаже се, да би најбо-

ље било, кад би сам драматург та-кву критику у новинама саопштавао:

„Како се данас у опште површно суди о драматској уметности и како се у позоришту тражи чулно а не духовно уживање: то је дужност самога позоришта, да што већма по-ради на томе, да се одстране ти по-грешни назори и његове по позорници шкодљиве последице, те да се све то боље обавести о правом зна-чају тога уметничког завода. ТАЈ ЗАХТЕВ ВАЉА САМО ПОЗОРИШТЕ ДА ИЗВРШИ. Да буде добра укуса у позоришту и да оно удари ваља-ним правцем, ваља позоришту да иде на руку јавност, журналистика. Или другим речима: позориште тре-ба да је путем штампане речи увек у свези и дотицају с публиком, да јој саопшти своје интенције, да даде нужног објашњења у погледу ре-пертоара, нових комада, појединих уметника и т. д. ЗАТО КРИТИКА НЕ СМЕ ВИШЕ БИТИ НОВИНАРСКА СТВАР, НЕГО МОРА БИТИ СТВАР ПОЗОРИШТА. ПОЗОРИШТЕ МОРА САМО НАИМЕНОВАТИ КРИТИЧАРЕ, ИЛИ, КАО ШТО СЕ ОБИЧНО КАЖЕ, ДРАМАТУРГА.“

„Драматург треба сваких 14 дана, или сваког месеца да извештава о раду позоришта у опште, треба да опише и оцени знатније представе, треба свакда да обележи право ста-новиште према тим представама, треба да изнесе махне и недостатке комада и представа. Драматург ваља особито да пропрати и важније но-витете и ванредне појаве [као н.пр. гостовања]. Те извештаваје своје ваља драматург да извештава у месним новинама а и у стручном позориш-ном листу. Тим начином ће и шире публика дознати за рад позоришти, а престаће и она неоправдана осетљивост глумца у погледу оцене њи-ховог успеха.“

Оће ли у нас ову критику водити ДРАМАТУРГ, или КЊИЖЕВНИ ОД-

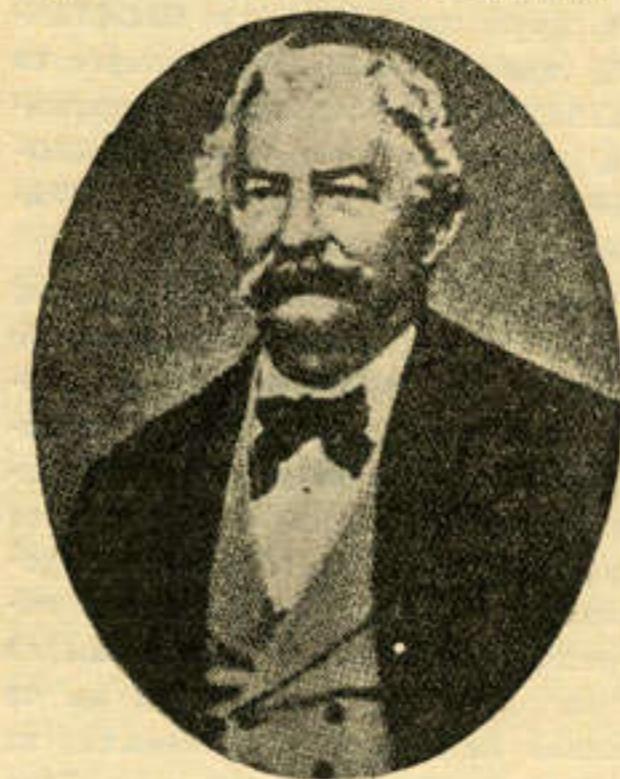
БОР или други ОДЛИЧНИ КЊИЖЕВ-НИЦИ, као што је некад у Немаца би-ло, који су у партеру напред имали своја безплатна седишта — то је за сад све једно, само ако је критика у ДОСТОЈНИМ рукама.

Једна глумачна мана

Има јед-на сла-бост у глумца уопште, да се радо отимају за важније, идејалније role, те с тога често досађују управи жал-бама, што им се ова или она улога није дала. Истом што су неки пре-стали бити АУТОМАТИ на позорни-ци, а већ траже, да без крила узле-те на Парнаску висину.

„Нико неће да је сенка“, вели Берне. „То су зле последице, кад се позориштним представама не у-правља монархично. Глумце, који, хоће да светле онде, где не сме да буде, треба силом ставити под сто.“ Ту се на редитеље излије највећи пљусак, што овој или оној глумци или глумцу као млађој снази НЕЋЕ да повере такве улоге. „Боје се, ве-ле они, „да не помрачимо прваке и да им лавров венац пре времена не отмемо.“ Пошто им се безискустве-ним чини, да је свакијем оку онде хоризонт, где се њиховом указује, то мисле, да је до праве вештине само толико, колико је од воље до рада. Опште је мишљење зналаца, да и у овоме млади људи морају „УЧИТИ ДА ПЛИВАЈУ БЕЗ ВОДЕ.“ Прави та-ленат не може остати сакривен про-зорљивом оку управљачевом, па тај га заиста неће забацити, макар ко-лико публика викала, што га је без весла пустио на сиње море. Али се управљачу ваља поверити. Такав је случај био и са Давизоном у њего-вим младим годинама, кад му је Ла-убе дао малу улогу од неколико листова. „Сад ме упропашћујете с ова-квом малом улогом,“ рекао је он интendantу; али му Лаубе одговори: „Ово неколико листова биће ваше

лаворике — ви морате ту улогу представљати.“ Лаубе је боље знао за какве је улоге Давизон и замста је у таквим улогама стекао лепо и чувено име. И ако свестна позориш-на управа такву навалу почетника хладнокрвно одбија, опет јој се не може дosta препоручити смотреност и збиљна строгост у томе. Без по-ступности нема напредовања ни у

Ђорђе Малетић

вештини. С тога се почетницима пре-поручује, да се поступно и врло смо-трено од малих, шаљивих улога пењу на висину идејалних улога. Такав ме-тод у своме усавршавању најбоље одговара, јер отимање за важним, идејалним улогама без предходне дуге спреме показује непознавање самога себе, непознавање важности и дубине мисли у оним улогама, по-казује лакомислено трчање без по-ложене мете.

Један предлог

У опште се мисли, да је СТАЛНА глумачка дружина, без ме-њања места, или боље да речем, без раствурања у друга различна позо-ришта, од преке потребе за напре-дак позоришта. Нема сумње, да се

округлина у представама нeda иначе постићи, што се сами у ТАКВОЈ дружини сви чланови потпуно познају, који је за какву улогу најбољи и колики му је круг вештине. Честим мењањем чланова готово се редовно поремети цео удешени склоп глумачки, према доондашњој природној подели улога, што је један много способнији за улоге ШАЉИВЕ, други за НАИВНЕ и ПРОСТАЧКЕ, трећи за ЈУНАЧКЕ, четврти за ЉУБАВНЕ итд. Таквој сталној дружини, ако су јој само чланови ДАРОВИТИ довољна је ВАЉАНА УПРАВА, па да позориште процвета.

Па опет је од неоцењиве користи, да од времена на време даровитији глумци походе друго какво на гласу позориште ради свога усавршавања. Гледајући како други даровити вештачи у једној истој улози са свим другим правцем и начином долазе до кулминације душевних потреса у публици, разпламти им се сила производна, разжари им се тежња за дубљим испитивањем, за новим стварањем у изразима. Тако постају напреднији као пламен подстицањем новога горива. Иначе, без оваквог путовања, ПРИВИКНУТИ НА ИЗВЕСТНУ ВИСИНУ КРИТИЧАРДА У ПОГЛЕДУ ОЦЕЊИВАЊА ГЛУМАЧКЕ

ВЕШТИНЕ И ПРЕТЕНЗИЈЕ У ПУБЛИЦИ, остају донекле обичне на једнокој висини своје вештине, покрећући се у истом колу као небесна тела по закону гравитације, и срећа јошт, ако ОСТАНУ на тој висини, те не почну опадати. Редак је глумац у нас, који ће у таквим приликама напредовати, који ће својим талентом гоњен, дати гледаоцима ВИШЕ, него што од њега траже. То су само изванредни таленти.

... С тога је увиђавна позоришна управа кадшто принуђена, да набавља и НОВЕ, ОДЛИЧНЕ глумачке снаге, које ће као електрична струја потrestи цео успаван организам. Шта може један честит глумац у глумачкој дружини да произведе, видели smo и у НАШЕМ позоришту, да не отварамо историју позоришта других народа. С таквим је поштovanjem, готово с пијететом, погледао сваки боли глумац на сваки Бачвансков покрет приликом прве његове претставе у Београду. С таквом је бригом и љубављу приступао после тога сваки своју улози; с каквом је жељом, с каквим изненађењем прихватана свака његова поправка, сваки његов миг.

ЂОРЂЕ МАЛЕТИЋ

Позоришне белешке

Словеначко народно позориште у Љубљани. — Последњег месеца имала је премијеру у Словеначком народном позоришту у Љубљани комедија „Човек који је видео смрт“ од савременог румунског писца Виктора Ефтимију. О овој комедији вели словеначка позоришна критика да претставља „типичан производ западне комедиографије“; она је писана с много сценске рутине, има елегантну форму, а етич-

ки је релативистичка. Поред ових особина, она је ипак пуна свежег и освежавајућег драмског израза који је у крви једног младог културног народа. Режија ове комедије обухватила је масу подробности и стопила их у једну целину. Тумачи главних улога били су Јан, Цезар и Владимир Скрбиншек, од госпођа Габријелчичева и Симичеве. — У опери је репризирана Вердијева „Аида“, у оперети Бенешов

„Свети Антон, свих заљубљених патрон“, а као обнова с карактером премијере изведена је опера Чайковског „Евгеније Оњегин“ у режији Ђирила Дебевца и под дириговањем А. Нефата. Драмски саже, писан по Пушкиновом епу, раздељен је у седам слика, и нашао је у Чайковском сјајног музичког тумача. Партију Татјане певала је В. Хајдбалова и имала запаженог успеха нарочито у сцени с писмом, Оњегина је тумачио Роберт Приможич. Од осталих певача били су примећени Нуши Шпанова, А. Сладољев, Ј. Бетета, Шт. Поличева и М. Кагојева.

Од реприза, драма бележи „Лепу пустоловину“ од Кајавеа, Флера и Реја, и „Воду“, оперу „Аиду“. У Драми се спрема као премијера „Заљубљена жена“ од италијанског писца Ђованија Цензата. Тема: борба жене и љубавнице за мужевљеву љубав. Дело је рађено на психолошком основу. У оперети се спрема „Индија Коромандија“ од Франца Лехара.

Занимљиво је поменути да љубљанска штампа расправља отскура питање морала у позоришној критици. О критичару се вели да је „несрећан човек који се због своје функције мора оштро да бори са самољубљем, неодмереношћу и претераном личном осетљивошћу и некритичношћу писаца и репродуктивних уметника.“ Цитирају се речи француског критичара Пола Судеја који је „литерарни плебс“ сматрао веома ниским, низким од развијаних политичара. По мишљењу тога плебса, критичару је место у кавезу с хијенама и шакалима. Шта, међутим, ради критичар? Он се бори за квалитет, за добар укус, за све оне естетичне вредности које су толико потребне у сваком пристојном културном животу. Отуд борба која је у нужној вези

с полемикама и конфликтима; без тога нема рашчишћавања односа, идеја и укуса.

Двестогодишњица бечког Бургтеатра. — 7. фебруара навршило се две стотине година од оснивања Бургтеатра у Бечу, овог великог позоришта светског реномеа које је, по речима једног савременог немачког писца, „постало свети Грал који је целе нараштаје крепно вером и лепотом“. Основано 1742. године, за владе царице Марије Терезије, ово Позориште је имало своје прво седиште у Балском дому на Михаелплацу. Први управник овог дворског позоришта био је неки Селиер који је дотадашњу дворану преправио за позориште о свом трошку. Према жељи царичној, он се обавезао да ће сваки дан давати или једну оперу или једну комедију, „немачку или велшку“, како двор буде захтевао. Ово позориште у оквиру двора, „бурга“, постало је доцније каментемељац Бургтеатра, онога Бургтеатра који је данас већ појам и по своме стилу и по своме нарочито израђеном немачком језику. — Бургтеатар је, као и сва немачка позоришта, имао дугу, мучну и бурну историју док је постао оно што је данас. У време његовог оснивања европским позорницима владала је италијанска опера и француска драмска поезија. И Бургтеатар је морао да им плати свој данак. Кад је од „Царско-краљевског приватног позоришта поред Бурга“ био подигнут на степен Народног позоришта, Бургтеатар је, истинा, играо на немачком језику, и то углавном преводе, али је остао затворен за мајсторска дела немачке драмске продукције. Цензура је баш ова дела или забрањивала или их тако мењала да се нису могла познати. Стога је озбиљна драма

надомештавана комадима с певањем. Па ипак, Бургтеатар је, и поред ових невоља, убрзо стекао име и реноме. Сâm Лесинг је, после присуствовања неким претставама, писао да Бургтеатру „недостаје још много шта“, али да је то ипак „боље од свих које познаје“. У чemu је тајна овог успеха Бургтеатра? Ово позориште је одмах у своме почетку стало на пут алирима звезда, старова. Сваки глумац је био обавезан да делује у корист целине, да се укопча као точкић у заједничку игру на корист општег и целокупног уметничког утиска. Поред тога, прва бечка позорница није никад правила разлике између појединих немачких племена; једино мерило је било добар и даровит глумац, без обзира на његово провинцијско порекло (тако се стварао и ансамбл Московског художественог театра). Услед тога су се у почетку рада овога Позори-

шта — што је природно — осећали провинцијски и локални акценти. Овај недостатак, међутим, убрзо је уклоњен напорним и дисциплинованим радом на пробама. Резултат овог рада познат је данас сваком културном Европљанину: језик Бургтеатра је чисти и лепи „хходојч“, јасан и правилан изговор у коме долазе до израза све лепоте немачког језика. — По мишљењу д-р Доли Шпанакел, из чијег написа у „Донауцајтунгу“, од 27 фебруара доносимо ове изводе, Бургтеатар је настао баш у Бечу стога што је овде додир између публике и позоришта био веома близак, што је овде позоришни живот стајао увек у средишту јавног живота. Тако су се у Бургтеатру стопиле и нашле свој префињен израз три претпоставке које компонују свако право позориште: драмска поезија, глума и публика.

Позоришна хроника

БЕОГРАДСКА:

— У 27 броју београдског недељника „Наша борба“ од 8 марта плеђира г. М. Јевтић за српски фестивал у Сmederevu који би се могао одржати на огромном простору у величанственој тврђави деспота Ђурђа Бранковића. Ово је идеално место на које се могу сместити хиљаде гледалаца, а које у исти мах, даје редитељима изванредних могућности. Писац је уверења да се овај простор може мерити с оним у Салцбургу где се сваке године дају чувени фестивали. Организацији српског фестивала требало би одмах приступити: српска нација тежи у овом трену што живахњем духовном иживљавању. Репертоар овог фестивала требало би да

буде строго националан и на пуној уметничкој висини. У извесној мери и религиозно бојадисан („Мокрањчева литургија коју би у сарадњи с филхармонијом пронели здружени хорови“). Од драма, које би биле заступане на овом фестивалу, г. М. Јевтић помиње, између осталих, „Јелисавету“ од Ђуре Јакшића и „Максима Црнојевића“ од Лазе Костића, а од наших опера „Ђурђа Бранковића“ од Светомира Настасијевића, „дело високог домаћа“, затим „Охридску легенду“ Стевана Христића и „Зулумара“ Петра Крстића. — На овај одиста разложни предлог г. М. Јевтића враћићемо се ускоро опширније.

— У „Новом времену“ од 15 марта расправља г. д-р В. Н. Димић о односу државе према позоришној

уметности („Држава и позоришна уметност“). Он признаје огромне напоре данашње управе Српског народног позоришта, кад су у питању материјални услови саме сцене. О овим напорима данашња публика и не слути. Иако је материјални део сцене, декоративни и kostимски, од другостепене важности, само помоћно сретство и оквир глуме и глумачког израза, ипак је сценско-техничка страна један од оних бинских елемената који појачавају поетску замисао и песничку уобразиљу, који их чине изразитијим и наглашенијим. Писац се нарочито задржава на сценографској делатности која је веома сложене природе, и данас, у недостатку многих материјалних потреба, врло напорна. Стога пледира да држава помогне што обилније данашња настојања наше прве сцене и осталих позоришта у Србији. Материјалне тешкоће наших позоришта данас су много веће него пре, стога и државна помоћ треба да буде много већа. Само тако ће наша позоришна настојања моћи да одговоре оним задацима који их данас ишчекују, и који су значајнији него икад досад.

— У „Новом времену“ од 12 марта даје г-ђа Наташа Бошковић, примабалерина нашег Позоришта, неколико занимљивих утисака с острва Јаве које сад, услед ратних до-гађаја, стоји у средишту светског интереса. У Батавији, главној вароши овог острва, г-ђа Бошковић је остала две недеље где је својом виртуозном игром показала све особине своје гипке расе.

— У „Новом времену“ од 15 марта даје г. Милош Ристић, први балетски мајстор нашег Позоришта, врло занимљиве импресије са Цејлоном, нарочито из његовог главног града Коломба који се данас евакуише пред налетом јапанских трупа. На Цејлон је г. Ристић дошао

с руском балетском трупом пуковника Де Базила. Играо је у Коломбу, у модерном делу вароши где станују белци, а посетио је и Кенди, велико светилиште Цејлонског становништва. Егзотичне успомене г. Ристића проткане су сетом једне романтичне авантуре.

— После великог успеха који је „Смучање на суву“ имало на нашој сцени, сад је ову духовиту комедију Курта Бортфелда приказала КДФ-позорница у Београду. Комедију је извело Земаљско позориште немачке народне групе из Румуније које сад гостује у Београду. Ерику је тумачила г-џа Лила Неспел, Тескеа г. Екерт. Према позоришном критичару у „Донауцајтунгу“ (д-р Грегорија Ротман у броју 59 од 12 марта), сви приказивачи су успели да покажу много смисла за ситуациону комедију.

— 11 марта, у малој дворани Кодарчевог универзитета, одржао је г. Рихард Волф, члан немачког научног института, одлично посебено предавање о четворици великих немачких композитора: Баху, Хайдну, Моцарту и Бетовену. То су све класици немачке музике. Јохан Себастијан Бах искрснуо је из мистичног полумрака готских катедрала: „мајстор статике“ у музici, он ипак делује веома динамично; тонови фуга његових оргуља, његове „мотете“ и данас су музички доживљаји првога реда. Јозеф Хайди креатор је класичне музичке форме: његова симфониска музика пушта је хеленске ведрине. Музика трећег композитора Амадеуса Волфганга Моцарта, претставника апсолутне музике, дата је у минијатурама рококоа и пушта је чистих и кристалних тонова. Бетовен је усамљени дух на прекретници двају доба: он је трагична фигура која се ломи од страха да га време неће разумети; из овог страха никла су

највећа и најпотреснија дела музичке литературе.

— 11 марта приказало је Уметничко позориште као премијеру „Голготу“, драму у три чина од Миливоја Предића. Овај познати комад, награђен 1906 године Краљевом наградом, приказан је сад у сасвим новом облику који је био прилагођен сценским захтевима данашњице и савременом духу. У улози напуштене девојке Олге с успехом је дебитирала г-џа Мирјана Коцић, док је Жарка тумачио г. Душан Ђорђевић.

ЕВРОПСКА:

— Занимљиво је осмотрити репертоарски план данашњих позоришта у Берлину. У Шилеровом позоришту имала је врло великог успеха драма Ханса Јанигста „Ахил међу женама“: античка легенда прилагођена је савременом начину живота и мишљења. У Немачком позоришту даје се Шоова комедија „Ништа се не зна“ и Хелдеринов „Емпедокле“ (лирска драма која је сад тек први пут инсценисана). У Позоришту на Жандармериском тргу дају се Шекспирове „Веселе жење виндзорске“ у режији Густава Гриндгенса и са Вили Дохмом у улози Фалстафа. Шоов „Пигмалион“ већ је неколико месеци стално на репертоару Позоришта у Фридрихштрасе. У Народном позоришту доживела је педесету репризу драма Хермана Бара „Зачетак“. Олга Чехова виђа се сваке вечери у криминалној комедији „Сензација у Будимпешти“. У Позоришту Унтерден Линден велики успех има „Супруга“ од мађарског писца Јохана Бокаја која је пре кратког времена била обновљена и на нашој сцени (са г-ђом Десом Дугалић у насловној улози). У Позоришту у Беренштрасе нарочиту пажњу привлачи нова драма данског позоришног

писца Паула Сарауа „Херкул“ која носи судбински карактер.

— На Атинском конзерваторијуму приређен је, половином марта, веома успео концерт на коме су извођена дела искључиво немачких драматичара. Дириговао је директор Конзерваторијума Филоктет Економидис. Изведене су ове ствари: Симфонија од Брамса, Клавирски концерт А-Мол од Шумана, Етиде од Шопена и увертира у оперу „Танхојзер“ од Вагнера.

— У Дрездену је приказана почетком марта драма „Максимијан Мексички“ од Фрица Хелкеа. Историја „цара без народа“ још је и данас у сећању културног човечанства. Он је лично потписао своју смртну пресуду. Стога Бенито Хуарес, Максимијанов велики противник, не чини окрутно дело кад потврђује смртну пресуду мексичког ратног суда. Занимљиво је да у овом комаду нема ни оптужених, ни оптуженика. Овде постоји само један Максимијан који носи у себи супротности између државног резона и људског осећања. Максимијана је тумачио Карл Гинтер. Режију је водио директор Шредер. Хелкеов комад нашао је на ванредан пријем.

— У Хамбургу, у Државном позоришту, имао је премијеру комад „Вендска ноћ“ од Фреда фон Хершелмана. Комад је имао великог успеха. У њему се приказују пионирски фридерикцијанске колонизаторске епохе који су се жилаво борили с упорном природом и магичним светом једног примитивног становништва. Ово је вечита немачка борба с безобличним и дивљим снагама Истока. Борба је управљена против опасно-активних и тупо-пасивних снага које се стављају најсупрот новом свету. По мишљењу критике, ово дело младог писца задовољава све захтеве једног добrog театра и успешно решава ос-

новну идеју која је срећно уклопљена у једну радњу пуну драмске напетости. Комад је режирао д-р Герхарт Бренте.

— Почасном титулом народног глумца одликован је недавно немачки позоришни и филмски уметник Ото Гебир који је у филму „Велики краљ“ (Фридрих Велики) створио једну од оних величанствених креација које се памте кроз векове.

— Недавно су изведене у Берлину „Симфониске варијације“ од Паула Хефера, у интерпретацији Берлинске филхармоније. Дириговао је Вилхелм Фуртвенглер. Хефер је успео да у троструком ставу до-

веде до моћних успона хроматичну тему која је, иначе, богата романтичним штимунгом (према Баховој музici за један бас). Ови успони проистичу из јасно развијене полифоније, ритмичних енергија и сјајно постављених дувачких инструмената. Паул Хефер је недавно одликован, упоредо с Вернером Егком о коме смо недавно писали, немачком националном наградом за композицију.

— У Лайпцигу је изведена опера „Сирано од Бержерака“ од Франка Алфана. Овај италијански композитор познат је иначе по томе што је довршио партитуру Пучинијевог „Турандота“.

Вести из Нүхе

Узајамне везе између немачких и српских глумца. — У Београду гостује, у немачком војничком позоришту КдФ (Крафт дурх Фројде — Снага кроз радост) немачка глумачка трупа из Румуније. Седиште ове групе је у Херманштату, главном граду Седмоградске (Зибенберген) где већ пуних 150 година постоји стално немачко позориште. Ово одлично позориште, једно од најбољих немачких провинцијских позоришта, стоји данас под управом г. Густа Онђерта. У Београду, на сцени КдФ, ово Позориште је недавно изводило „Смучање на суву“, комедију у три чина од Курта Бортфелда која је пре неколико месеци прешла и преко наше сцени и још увек је на нашем репертоарском плану. У циљу упознавања немачке интерпретације ове комедије, посетили су једну вечерњу претставу „Смучање на суву“ и наши тумачи ове комедије. Наш ансамбл предводио је управник г. Јован Поповић са својим директорима

и техничким шефом. Неколико дана доцније, у циљу враћања посете, немачки глумци су посетили српску претставу „Смучање на суву“. Немачке глумце предводио је управник г. Густ Онђерт. Том приликом упознали су се немачки глумци са својим српским колегама и провели дуже времена у срдачном разговору, излажући своје утиске с једне и друге интерпретације ове комедије.

Гостовање г-ђе Зденке Зикове у Прагу. — Г-ђа Зденка Зикова, првакиња наше Опере, провела је у Прагу, на гостовању у тамошњем Народном позоришту, пуну два месеца. О овом врло успешном гостовању писаћемо идући пут.

Повратак г. Жуковског из Берлина. — Г. Анатолије Жуковски, редитељ, кореограф и први играч нашег Балета, вратио се ових дана из Берлина. С њиме је допутовала и његова супруга г-ђа Јања Васиљева, примабалерина нашег Балета. Као што смо већ саопштили, г. Жу-

ковски је провео у Берлину шест недеља где је, између осталог, држао и курс о стилизацији српског

балета. У наредној свесци објавићемо утиске г. Жуковског из уметничког Берлина.

Из Уредништва

Уз напис о Стерији. — У напису „О Стерији“, чији је први део штампан у прошлјој свесци овога часописа (стр. 352—358), треба изменити извесне ставове. Тако став на страни 354, 11 ред озго, треба да гласи овако: „Да би написао „Тврдицу“, кога је „тврдо обешао“ своме пријатељу доктору Пекаровићу, Стерија је, болестан, и слабих очију, слабог „состава... целог воопште тела мага“, оптерећен многим одговорним дужностима, морао „часове красти, и к сочинију овога дела посвећивати.““ — Став на страни 356, 8 ред оздо, треба да гласи (у продужењу: „... она је, уствари, почиње и, подједно, изразито обележава.“ Најзад, 3 ред оздо на страни 357 има да гласи (у продужењу: „...који су прешли међе локалних друштвених облика.“)

На завршетку првог дела овог написа (стр. 358) треба да се унесе као белешка: „Стерија је прешао у Србију крајем октобра или почетком новембра 1840 године.

Овамо је дошао као професор за другу катедру православних наука на Београдском лицеју. Конкуришући за ову катедру, као „заклети адвокат у Вршцу“ и способан правник, он је у своме опширијом животопису навео, поред својих школских квалификација (философија у Пешти, права на Евангеличком ли-

цеју у Кежмарку, у данашњој Словачкој) и своје књижевне квалификације. О њима вели: „Што се моји способности и умни качества иначе дотиче, то моја, чрез теченије 16 година како на Србском, тако и на Латинском језику посредством печатње издана многостручна Сочиненија и умотвори далеко већа доказательства дају, неголи би нужде имао друга о том сведочанства доводити.“ Стерија је, дакле, свестан вредности свога списатељства. Иако одличан правник, који је с успехом повео први наш правни нараштај (предавао је на Београдском лицеју „Право приватно природно“ и Грађански судски поступак), он је за доказ својих духовних способности навео и своје књижевне творевине на којима ради већ пуних 16 година. (Видети: Д-р Илија А. Пржић, Оснивање правног факултета у Србији. Поводом стогодишњице. Београд, 1940, стр. 10 и д.).

О нашим последњим премијерама. — У наредним свескама донећемо прегледе ранијег рада нашег Позоришта на комедијама „Избирачица“ и „Подвалата“, у вези са садашњим обновама ових комедија које су наишле на веома срдачан пријем београдске публике. Обадве комедије имају дугу и занимљиву историју на нашој сцени.

Уредник и одговорни уредник: Боривоје Јевтић, књиж. референт Народног позоришта (Франкопанова, 16/II десно).

Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.
Штампа „ЛУЧ“, Краљице Наталије 100. — Београд.

ГУМЕНА ЧАРАПА

ФЛОРО-ЛАСТЕКС

толико је танка, да се не види ни под вајтањом чарапом, притисак равномеран даје узлуж целе ноге, поси се лако и неосетно, може се прати као и свилена чарапа.

Најуспешније се примењује: код проширења вена, код тромбо-флебитиса, и код отока ногу и чланкова.

Највеће ствариште свих врста гумених чарапа, за чланкове, до колена и преко колена.

„САНИТАС“

Кр. Милана 26 до хотела „Лондон“
(преко пута Винаре Колић).

МАНТИЛЕ, ХАЉИНЕ, КОСТИМЕ и БЛУЗЕ за даме
као и ДЕЧИЈЕ МАНТИЛИЋЕ и ХАЉИНИЦЕ

добићете најповољније

у специјалној радњи за даме и децу

Конфекција „ИВАЛА“

ТИХОМИР М. ГАЈИЋ

Београд, Поенкареова — 24

СТОЛАРСКО-МАШИНСКА
РАДИОНИЦА

„ВРДЧАР“

БОРИСАВ С. МИЛОЈКОВИЋ

Делиградска — 25

Имамо на стваришту комплетно и модерно израђених спаваћих соба од ораховине и јасеновине као и све прсте капителариског намештаја.

Сопствена прворазредна изграда. Примамо поруџбине свих врста намештаја као и уређаје Вила, Хотела и т. д.

INHALT DER OPER „FIGAROS HOCHZEIT“

Figaro und Susanne stehen vor der Trauung, ihre Freude ist jedoch durch das althergebrachte Recht des Herrn in der Brautnacht (*ius primae noctis*) getrübt. Auch Marcelina und Bartolo wollen die Trauung Figaros verhindern. Der Page Kerubin gibt der Susanne ein Gedicht, das er für die Gräfin gedichtet hat und stiehlt ein Halsband der Gräfin. Da der Graf eintritt, versteckt Susanne den Pagen hinter einem Stuhl. Basilio tritt ein. Jetzt versteckt sich der Graf und erfährt zuhörend, dass Kerubin seiner Frau den Hof macht. Vor Wut verlässt er sein Versteck und entdeckt den Pagen. Unter der Führung Figaros und Barbarinas kommen Bauern, um dem Herrn für die Aufhebung des Herrenrechtes zu danken. Der Graf hat jedoch keinen Ausweg. Um sich vor dem schwätzerischen Pagen zu schützen, ernennt er ihn zum Offizier und versetzt ihn weit weg.

Im zweiten Akt ist die Gräfin wegen der Unbeständigkeit des Grafen in Verzweiflung: Figaro schlägt ihr eine List vor: er werde dem Grafen einen Brief schicken, worin er ihm mitteilt, dass die Gräfin eine Zusammenkunft habe und die Eifersucht werde dann die Liebe des Grafen erwecken; dabei werde er auf Susanne vergessen. Andererseits wird Susanne durch einen Brief mit dem Grafen eine Zusammenkunft verabreden; an ihrer Stelle wird sie jedoch den Kerubin schicken, der als Frau verkleidet sein wird. So wird ihn die Gräfin bei der Untreue ertappen. Kerubin tritt ein und Susanne beginnt ihn umzukleiden. Der Page singt der Gräfin eine Romanze. Diese interessante Szene unterbricht das plötzliche Erscheinen des Grafen, der Figaros Brief erhalten hatte und jetzt vor Eifersucht wütet. Kerubin wird in ein Kabinett eingesperrt, der Graf untersucht jedoch das ganze Haus. Dass er nicht in die Hände fallen würde, springt der Page aus dem Fenster, unglücklicherweise jedoch fast gerade auf den Kopf des Pförtners Antonio. Die Verwirrung wird immer komplizierter. Es erscheint Figaro, sodann Antonio. Dieser hatte im Garten das Offiziersdekret des Pagen gefunden, dem jedoch das Siegel fehlt. Damit die Verwirrung noch grösser sei, treten Bartolo, Basilio und Marcelina auf. Sie erscheinen, als Susanne und Figaro schon glauben, dass sie bereits verloren sind.

Im dritten Akt beschliesst die Gräfin, selbst zur Zusammenkunft mit dem Grafen zu gehen. Susanne verspricht dem Grafen alles, was er von ihr wünschen werde. Dieser hatte jedoch aus einem Worte Figaros entnommen, dass man ihn lächerlich machen wolle. Trotzdem wird er zur Zusammenkunft gehen in der Überzeugung, dass er als Letzter lachen werde. Bei der Gerichtsverhandlung, die Marselina und Bartolo gegen Figaro wegen einer Schuld angestrebt hatten, erfahren die ersten zwei, dass Figaro ihr Sohn sei. So verliert der Graf zwei wertvolle Verbündete gegen Figaro.

Intermezzo: Es kommen Bauernmädchen, um die Gräfin zu begrüssen. Unter ihnen befindet sich auch Kerubin, als Frau verkleidet. Er erhält von seiner hohen Patin einen Kuss. Unglücklicherweise ruft

„МОРАВА“ ЈОРГАНИЈСКА РАДЊА

ВЛАСНИК

МОМЧИЛО В. МЕЂЕДОВИЋ

Добрачина бр. 2

РАСПОЛАЖЕ СА: великом избором готове робе, стручним радницима за израду и прераду, солидним ценама и услугом.

ПАЖЊА! ФРИЗЕР ЗА ДАМЕ „МИЛОШ“

познати специјалиста за природно
БОЈАДИСАЊЕ КОСЕ и ТРАЈНУ
ОНДУЛАЦИЈУ преселио је радњу
из Доситијеве — 7 у Доситијеву 4.
Улаз из Југовићеве улице. тел. 27-226

Интеријер
КОМЕСАРИЈАТ
фирме „INTERIEUR“
Београд, Вука Каракића 8 Тел. 28395

	Датум	Репертоар
Понед.		
30		16 Фигарова жељивдба Музичка драма у 4 чива
Уторак		
31		16 Извирачица Комедија у три чива
Среда		
1		17 Духовни концерт
Четврт.		
2		17 Духовни концерт
Петак		
3		(ЗАТВОРЕНО)
Субота		
4		(ЗАТВОРЕНО)
Ведеља		
5		16 Несуђени ветови Комедија у три чина
ЕСЕНЦИЈЕ ЗА ЛИКЕР		
— ROSMARY —		
на мало и велико добијете у заступништвима Апотека код „КРСТА“ — Славија и		
парфимерија „ТРИФОЛИУМ“ Кр. Милана — 45		

Ново отворена радња

МОДЕРНО РУБЉЕ „ДАРА“

Даринка Велисављевић

Кнез Михаилова ул. — 19 пасаж

Примам на израду мушки, женско и креветско рубље.

СОЛИДНОСТ је основа нашег рада, она је наша најбоља реклами и зато, без нарочите БАРНУМСКЕ реклами, свакодневно **купујемо и про- дајемо:** све врсте намештаја као: комплетне шрезарије, саваће собе и станове, ћилиме, шепихе, шиваче и писаће машине, заложнице банака, стари накит, прстене и ланчева. Увек најбоље плаћамо.

Трговина Литиквитета, Кн. Павла 53.

КРЗНАР

Крзне
БУНДЕ
готове и по
поруџбини
најбољег
квалитета и
најмодерни-
јег кроја до-
бинете по
врло повољ-
ним ценама
само код
КРЗНАРА

Ј. Тимотијевића
ВАСИНА УЛ. БР. 15

Оправке
и префазонирања

НАЈЕЛЕГАНТНИЈЕ ДАМЕ

ОБЛАЧЕ СЕ

код ПАРИСКОГ МАЈСТОРА

у салону „СИМОН“

С. РАДУЛОВИЋ

Пашићева — 4.

SERBISCHES NATIONALTHEATER IN BELGRAD

Tagesvorstellung

Theatergebäude am Vračar

Montag, den 30. März 1942

Figaros Hochzeit

Komische Oper in vier Akten (fünf Bildern)
Musik von W. A. Mozart, Text nach Beaumarchais
verfasst von Lorenzo da Ponte. Übersetzt von
St. Binički. Dirigent Dr. Hans Hörner als Guest

Personen:

Graf Almaviva	Stanoje Janković
Gräfin Rosina	Bahrija Nuri-Hažić
Susanne, Zimmermädchen der Gräfin	Anita Mezetova
Figaro, Diener des Grafen	Žarko Cvejić
Basilio, Musiklehrer	Vladeta Popović
Dr. Bartolo	Branko Pivnički
Marselina, Hausfrau	Evgenija Pinterović
Cherubin, Page	Divna Radić
Antonio, Gärtner	Alexander Trifunović
Barbarina, seine Tochter	Mira Terzin
Don Curzio, Richter	Čiril Bratuš

Bauern und Bäuerinnen.

Die Handlung spielt in der Umgebung von Sevilla in der zweiten Hälfte des XVIII. Jahrhunderts.

Das Ballett im III. Akt inszeniert von H. Žukovski
Frl. Kolesnikova, Maksimova und die Herren Eržen Tarnovski

Dekorationen und Kostüme V. D. Žedrinski.

Technische Leitung M. Denić.

	PARTER	I. GALLERIE	II. GALLERIE
PREISE	Loge (4 Plätze) D. 180	Balkon D. 30	Balkon D. 15
DER PLÄTZE	Fauteuil I. Rang . 45	Seltensitzam	Sitzplatz I. Rang 12
	Fauteuil II. Rang . 35	Balkon . 25	Sitzplatz II. Rang 10
	Sitzplatz . 30	Sitzplatz . 15	Stehplatz 7

Ausser dem Eintrittspreis zahlt man noch die Taxe für den Zentralen Pensionsfond der Schauspielervereinigung.

Beginn pünktlich um 16 — Ende gegen 19.15. Uhr

Садржина опере „Фигарова женидба“

Фигаро и Сузана стоје пред венчањем, али њихову радост мути старијско право господара на прву брачну ноћ. Марселина и Бартоло такође желе да омету Фигарову женидбу. Паж Керубин даје Сузани песмицу коју је сачинио за Грофицу и украде једну грофичину врпцу. Због доласка Грофа, Сузана сакрива пажа иза једне фотеље. Наилази Базилио и сад се Гроф скрива и прислушкујући дознаје да се Керубин удвара његовој жени. Бесан, излази из заклона и открива пажа. Фигаро и Барбарина доводе сељање да захвале Грофу за укидање господарског права. Гроф нема куда. Једино да би се осигурао од брљивог пажа, именује га официром и шаље далеко од себе.

У II чину Грофица очајава због несталности Грофове. Фигаро јој предлаже лукавство: он ће упутити Грофу писамце да Грофица има састанак и љубомора ће у њему распалити љубав; у томе ће заборавити на Сузану. Сузана ће, опет, другим писамцем, заказати Грофу састанак, али ће уместо себе послати Керубина преобученог у женско. Грофица ће га тако ухватити у неверству. Наилази Керубин и Сузана почиње да га прерушава. Паж пева Грофици романсу. Ову занимљиву сцену прекида нагли долазак Грофа, који је добио Фигарово писамце и сад бесни од љубоморе. Керубина затворе у један кабинет, али Гроф претресе целу кућу. Да му не би пао шака, паж скоче кроз прозор, само компликује. Долази Фигаро, затим Антонио. Он је у врту нашао пажев официрски декрет коме недостаје печат. Свако од њих скрива истину, претвара се, измишља. Да би забуна била потпуна, наилазе Бартоло, Базилио и Марселина. Они долазе на крају, кад Сузана и Фигаро већ мисле да су изгубљени.

У III чину Грофица је одлучила да сама оде на састанак с Грофом. Сузана обећава Грофу све што буде хтео од ње. Али овај је из једне Фигарове речи разумео да хоће да га исмеју. Ипак ће отићи на састанак, уверен да ће се последњи смејати... На суђењу, у спору Марселине и Бартола против Фигара због дуга, ово двоје дознају да је Фигаро њихов син. Тако Гроф губи два драгоценна савезника против Фигара.

Интермецо: девојке са села долазе да поздраве Грофицу. Међу њима је и Керубин који, преобучен у женско, добија пољубац од своје високе куме. На несрећу, Антонио га позна. У исто време наилази Гроф. Церемонија венчања. Сузана дотури Грофу писамце којим му заказује састанак.

IV чин: у врту, између два павиљона. Сузана је измењала одело с Грофицом. Фигаро ће њу познати, док Гроф не може да позна ни Грофицу ни собарицу. Долази и Керубин, али побегне опазивши Грофа. Фигаро се удвара Сузани мислећи да је Грофица, а Гроф својој жени, мислећи од ње да је Сузана. Керубина, који се скрио у један павиљон са Барбарином, ухвате. У исти павиљон ушли су и Марселина и Сузана у Грофичној хаљини. У тренутку кад ствари прете да добију трагичан обрт, Грофица се показује Грофу и овај је моли за милост. Све се завршава весело и љупко.

Лейбштъ „Свежину
одржавајте“

Чистота и свежина
ПРЕПАРАТА ИЗ ПАРФИМЕРИЈЕ
ТРИФОЛИЈУМ
КР. МИЛНАН - 45 СЛАВИЈА

АНТИКВИТЕТЕ

УМЕТНИЧКЕ СЛИКЕ

ТЕПИХЕ

СТИЛСКИ И НОВИ
НАМЕШТАЈ

КУПУЈЕ

И ПРОДАЈЕ

„КОНТИНЕНТАЛ“

Масарикова — 4

СТАНАРИ

КУЋЕВЛАСНИЦИ И
НАДЗОРНИЦИ КУЋА

Најлакше и најбрже издаћете
празне просторије и изабраћете
себи закупца код

МАРЈАН
Биро за издавање станове,
локала и др. просторија
Теразије бр. 1.

Преко нашег бироа имате мо-
гућност да најлакше нађете или
замените стан. Примамо наруџбе.
Услови повољни.

МАРЈАН
Биро за издавање станове,
локала и др. просторија
Теразије бр. 1.

ЗАКУПЦИ:

Локала, магацина, подрума, канцеларија
и др. просторија! Преко нашег бироа најлакше
можете заменити или наћи себи просторије. При-
мамо наруџбе. Услови повољни.

МАРЈАН Биро за издавање станове, локала и др. просторија
Теразије бр. 1.

„НАЦИОНАЛ“ Механичарски родњиц Божидара ПАНТЕЛИЋА
Дечанска — бр. 6 усл. тел. 25-365

СПЕЦ. ОПРАВЉА: „Национал“ регистер касе и канцелар.
машице свих система.

ТРГОВИНА МАРАКА „АВАЛА“

Теразије — 43 у пасажу „АВАЛА“
има велики избор марака целог света и филателије.
Пријава претплату за каталог наших марака који ће ускоро изашти.

РЕСТОРАН „НОВА СРБИЈА“ Бријанова — 3
код глумица
препоручује своју првокласну кухињу и пиће са врло умереним
ценама — Свира дамен капела
ресторатер САВА РУХОНИЋ

ДАМЕ!

Најфиније ФРАНЦУСКЕ ПАРФИМЕ познатих парискских кућа као и
друге специјалитете добићете у

ПАРФИМЕРИЈИ

у ул. Књегиње Љубице — бр. 4
у пасажу до Lotos—бара

ФИЛАТЕЛИСТИ!

посетите

ТРГОВИНУ МАРАКА

ПЕТРОВИЋ и ОКОЛИЧАЊИ

Кн. Љубице—4 пасаж

ihn Antonio beim Namen. In diesem Augenblick erscheint der Graf. Trauungszeremonie. Susanne überreicht dem Grafen den Brief, in welchem sie ihn zu einer Zusammenkunft einlädt.

IV. Akt. Im Garten zwischen zwei Pavillons. Susanne hat mit der Gräfin die Kleider gewechselt. Figaro wird sie erkennen, während der Graf weder die Gräfin, noch das Zimmermädchen erkennen wird. Es erscheint auch Kerubin, flieht jedoch, als er den Grafen bemerkt. Figaro macht Susanne den Hof in der Meinung, dass sie die Gräfin sei, der Graf jedoch seiner Frau in der Annahme, es sei Susanne. Kerubin, der sich mit Barbarina in einem Pavillon versteckt hatte, wird erwischt. In diesen Pavillon waren auch Marselina und Susanne im Kleide der Gräfin gekommen. Als die Dinge eine tragische Wendung zu nehmen drohen, zeigt sich die Gräfin dem Grafen und dieser bittet sie um Gnade. Alles endet fröhlich und lieblich.

M.G.S. ЕЛЕКТР. РЕШО-и, ПЕЋИ, ЛУСТЕРИ И ЛАМПЕ
стилске, лампе савијалајуће у сваком положају за писаће
и цртаче столове, Све сопств. производ. Кр. Милана бб

ДАМЕ! пре него што купите: МАНТИЛ, ХАЉИНУ и БЛУЗУ, посетите
специјалну радњу „АВАЛА“ Т. ГАЈИЋА. Поенкареова 24.

Атеље
МИДЕРА и ПРСЛУКА
»Graziosa«
Највећи избор у материјалу.
Кн. Љубице — 8

Тел. 28-228

Добија се у апотекама, парфимеријама и
молошјалним радњама.
Дево: БЕОГРАД — ВОСАНСКА 60.
Одобрен С.Бр. 1572/41.

**Магловити
дани**

АСПИРИН
У СВАКУ КУЋУ!

Оглас рег. под С. бр. 23579 од 26. XII. 1941

ВЛАСНИЦИМА
радио-апарата
(сачувавте овај оглас)

Све радио-апарате оправљам у Вашој кући. Оставити Вашу
адресу (напишите је још код куће) код фирме Кукулидес и Са-
келариједес, или ме позвовите тел. 41-163.

Преглед наплаћујем 70.— дин. Ј. ТОДОСИЋ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
У БЕОГРАДУ

У понедељак, 30 марта 1942. године

Фигарова женидба

Комична опера у четири чина (пет слика)

Музiku написао В. А. Моцарт. Текст по Бомаршеу
написао Лоренцо да Понте. Превео Ст. Бинички

Диригент д-р Ханс Хернер, к. г.

ЛИЦА

Гроф Алмавива	.	.	Станоје Јанковић
Грофица Розина	.	.	Бахрија Нури-Хаџић
Сузана, грофичина собарица	.	.	Анита Мезетова
Фигаро, грофов собар	.	.	Жарко Цвејић
Базилио, учитељ музике	.	.	Владета Поповић
Д-р Бартоло	.	.	Бранко Пивнички
Марселина, домаћица	.	.	Евгенија Пинтеровић
Керубин, паж	.	.	Дивна Радић
Антонио, вртар	.	.	Александар Трифуновић
Барбариња, његова кћи	.	.	Мира Терзин
Дон Курцио, судија	.	.	Ђирил Братуш

Сељаци, сељанке

Догађа се у околини Севиље, у другој половини 18 века.
У балету суделују гђе Колесникова, Максимова,
г. г. Ержен, Тарновски.

Балет у III чину спремио Анатолије Жуковски
Декор и костими Владимира Жедринског
Технички радови Миомира Денића

Сав већ из радионице Матић, Кнез Михајлова 17/1

Кнез Михајлова 29

ПРОДАЈА СЛИКА

НАЈБОЉИХ УМЕТНИКА

Разгледање бесплатно.
Куповина необавезна.

КУПУЈЕМ СТАРИ ЗЛАТАН ВАКИТ

дијамантне крупније, брилијанте све величине, златне
зубе, прстене, ланце, сатове. По највишим дневним
ценама плаћа „БРИЛИЈАНТ“. „БРИЛИЈАНТ“
горње предмете процењује тачно и бесплатно а по
желји свакоме процењену вредност исплаћује.

„БРИЛИЈАНТ“ трговина антиквитета
М. Нитровића, Ђорђа Вашингтона 6, Бајлон, пијаци.

PHILIPS

РАДИО СЕРВИС

врши оправку апарате

у гаранцију

ПАЛАТА БЕРВЕ од 8 до 14 час.

Превоз робе
превозљива
и власничи
магазини

Шпедитер Тома Брдарић

Београд

Карађорђева — 99 Телефон 25-318

ЈОВАН ФРАЈТ-БЕОГРАД
СВЕ МУЗИКАЛИЈЕ (НОТЕ)
И МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Франкопанова ул. бр. 5. Тел. 21-493

ВЛАСНИЦИМА
радио-апарата
(сачувавте овај оглас)

Све радио-апарате оправљам у Вашој кући. Оставити Вашу
адресу (напишите је још код куће) код фирме Кукулидес и Са-
келариједес, или ме позвовите тел. 41-163.

Преглед наплаћујем 70.— дин. Ј. ТОДОСИЋ

ТРАЖИТЕ НАЈБОЉЕ СРЕДСТВО
ЗА НЕГУ ЗУБА

КУШАКОВИЋА КАЛОДОНГ